

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

COVID-19 DOSSIER

Europese reacties op stedelijk vlak

COVID-19 DOSSIER

Europese reacties op stedelijk vlak

Datum 10 juli 2020

Dit dossier is met de grootste zorg samengesteld. Het Rijk kan echter geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor de informatie in het dossier en de bronnen waarnaar het verwijst, of voor de gevolgen van het gebruik ervan. Aan de inhoud kunnen evenmin rechten worden ontleend.

COVID-maatregelen en -beleid kunnen onder invloed van de actualiteit snel veranderen. Dit dossier geeft de stand van zaken op 10 juli 2020 weer.

Contact

Contactpersoon   Valentijn Ebbers
Valentijn.ebbers@minbzk.nl
DGBRW-BFR-RL| Europese Agenda Stad
Turfmarkt 147 | 2511 DP Den Haag

Inhoud

	Contact—2
	Inleiding—5
1	Overzicht—7
2	URBACT—10
2.1	Reacties van URBACT-steden op COVID-19—10
2.2	Interactieve kaart met voorbeelden—10
3	Comité van de Regio's—11
3.1	Actieplan—11
3.2	Uitwisselingsplatform met voorbeelden—11
3.3	Ontwerpverklaring van de #CohesionAlliance—12
3.4	COTER Bulletin—13
3.5	Oproep om de begroting en het herstelplan van de EU snel goed te keuren—13
4	ESPON—14
4.1	Lokale en regionale reacties op COVID-19—14
4.2	Onderzoek naar de geografische gevolgen van de coronacrisis—14
5	Council of European Municipalities and Regions—16
5.1	Informatie van CEMR over COVID-19—16
5.2	Informatie van CEMR-leden over COVID-19—16
6	European Urban Knowledge Network—18
6.1	Nieuwsbrief—18
7	EUROCI TIES—20
7.1	Voorbeelden van stedelijke reacties—20
7.2	Overzicht van stedelijke beleidsmaatregelen op sociaaleconomisch vlak—21
7.2.1	Financiële steun verlenen aan lokale bedrijven en mensen—21
7.2.2	Verbetering van de voorwaarden en toegang tot leningen voor bedrijven—21
7.2.3	Het onderbreken van de huur—22
7.2.4	Flexibiliteit en vrijstelling van belastingen—22
7.2.5	Compensatie voor bedrijven die contracten hebben met de gemeente—23
7.2.6	Vergoeding van schade—23
7.2.7	Het betrekken van particuliere donateurs—23
7.2.8	Het creëren van nieuwe online marktplaatsen—24
7.2.9	Het verstrekken van informatie en adviesdiensten aan ondernemers—24
7.2.10	Richting de toekomst—25
8	Europa Decentraal—26
9	Covenant of Mayors – Europe Board—27
10	Monitor Internationale voorbeelden - Amsterdam—28
11	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling—29
11.1	Stedelijke beleidsreacties—29
11.1.1	Sociale afstand en isolatie—30
11.1.2	Werk en woon-werkverkeer—31

11.1.3	Ondersteuning van bedrijven en economisch herstel—32
11.1.4	Continuïteit van lokale openbare diensten—32
11.1.5	Maatregelen om kwetsbare groepen te beschermen—33
11.1.6	Publieke communicatie, bewustmaking en digitale instrumenten—33
11.1.7	Beleidsimplicaties voor het herstel en de veerkracht van steden—34
11.2	De territoriale impact van COVID-19—37
12	INTERREG—38
13	Overige wereldwijde initiatieven—39
13.1	Bloomberg Philanthropies—39
13.2	C40 Cities—39
13.3	Metropolis—39
13.4	Core Cities UK—40
13.5	Global Parliament of Mayors—40
13.6	Global Resilient Cities Network & Wereldbank—40
13.7	Local 2030—40
13.8	OPEN IDEO—40
13.9	UNESCO—41
13.10	United Cities and Local Governments—41
13.11	What Works Cities—41
13.12	World Economic Forum—41
13.13	POLIS—42
13.14	UN/DESA—42
14	Financiering: COVID-19 & EU—43
14.1	Herstelplan voor Europa—43
14.1.1	Een EU-begroting voor herstel en veerkracht—43
14.1.2	Kerninstrumenten ter ondersteuning van het herstelplan voor Europa—44
14.1.3	Aangepast werkprogramma van de Commissie voor 2020—45
14.2	Overige steunmaatregelen—47
14.3	Horizon 2020—48
15	Bestaande financieringsmogelijkheden voor steden—50
15.1	Financiering—50
15.1.1	JPI Urban Europe (en/of opvolger Driving Urban Transitions)—50
15.1.2	URBACT—50
15.1.3	100 Intelligent cities—50
15.1.4	European Universities Initiative—51
15.1.5	De Europese structuur- en investeringsfondsen (specifiek: EFRO)—51
15.1.6	Joint Assistant to Support Projects in European Regions (JASPERS)—51
15.1.7	European Local Energy Assistance (ELENA)—52
15.1.8	URBIS—52
15.1.9	European Energy Efficiency Fund—52
15.1.10	Framework Loan EIB—52
15.1.11	Green City Action Plan—53
15.1.12	European Fund for Strategic Investment (EFSI)—53
15.1.13	Connecting Europe Facility—53
15.1.14	Urban innovative actions—54

Inleiding

Achtergrond

Sinds de uitbraak van COVID-19 in Europa begon, is er door een groot aantal organisaties, overheden en instellingen informatie vergaard met betrekking tot COVID-19 reacties op nationale en lokale schaal. Om een beter beeld te krijgen van de beschikbare informatie als het gaat om Europese COVID-19 reacties op stedelijk, en in mindere mate regionaal, niveau, worden in dit document de meest in het oog springende informatiebronnen bij elkaar gebracht. Tot op heden ontbrak een dergelijk overzicht binnen het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Het dossier

Dit COVID-19 dossier biedt een overzicht van bronnen die voorbeelden aanreiken van stedelijke reacties op COVID-19. De bronnen die zijn opgenomen zijn digitaal te raadplegen, zodat de meest recente informatie per bron via de aangegeven link kan worden gevonden. In dit dossier wordt informatie over onderstaande zaken inzichtelijk gemaakt:

1. Voorbeelden van reacties binnen steden binnen Europa op COVID-19;
2. De (beleids-)reacties van steden in Europa op de korte termijn;
3. De verwachte beleidsimplicaties voor steden op de lange termijn;
4. Respons vanuit Europa (de Commissie) op financieel vlak met betrekking tot het tegengaan van negatieve effecten van de pandemie;
5. Bestaande financieringsmogelijkheden die gebruikt kunnen worden door steden, deze zijn dus in essentie niet COVID-19 gerelateerd.

De informatie is per organisatie weergegeven om zo duidelijkheid te geven over waar de informatie vandaan komt en gemakkelijk verder te kunnen lezen op de website van de betreffende organisatie. Sommige informatie is gericht op het beïnvloeden van beleid door middel van oproepen die worden gedaan aan Europese of nationale beleidsmakers.

Indeling

Hoofdstuk 1 biedt een overzicht van de informatie die in dit dossier te vinden is en de trends die naar voren komen uit deze informatie. Vanaf hoofdstuk 2 tot en met hoofdstuk 12 wordt een selectie van de beschikbare informatie per geselecteerde Europees georiënteerde bron uitgelicht. Hoofdstuk 13 bevat bronnen die wereldwijde informatie over stedelijke reacties op COVID-19 bevatten.

Hoofdstuk 14 en 15 gaan in op de financieringskant. Hoofdstuk 14 bevat met name informatie over de EU-respons op COVID-19 van de Europese Commissie. Hoofdstuk 15 gaat ten slotte in op de reeds bestaande financieringsmogelijkheden die voor het veerkrachtiger maken van steden kunnen worden gebruikt.

Disclaimer

Er is bij het samenstellen van het dossier geprobeerd zoveel mogelijk relevante informatie te bundelen. Gezien de dynamiek van het onderwerp en de vele bronnen was het niet mogelijk om uitputtend te zijn. Hiernaar is ook niet gestreefd. Het dossier is een incompleet en levend document dat op ieder moment aangevuld en geactualiseerd kan worden.

De informatie die in dit dossier te vinden is weerspiegelt niet de visie van de Rijksoverheid en heeft ook geen relatie met het beleid op het gebied van (post-) COVID-19 in steden. Het is slechts een verzameling van een deel van de beschikbare informatie rond begin juli 2020.

1 Overzicht

Beschikbare informatie

In dit document wordt naar tientallen bronnen verwezen. Grofweg kan er in de soort van beschikbare informatie een onderscheid worden gemaakt tussen voorbeelden en analyses. Organisaties die vooral voorbeelden aanreiken, bijvoorbeeld middels een platform, zijn URBACT, EUROCITIES, Comité van de Regio's en INTERREG. Daarnaast zijn er vele voorbeelden op andere websites te vinden van stedelijke reacties die niet zijn meegenomen in het dossier. Er zijn genoeg voorbeelden van stedelijke kortetermijnreacties beschikbaar, de opgave is met name om uit deze voorbeelden algemeenheden te halen door middel van analyses.

Er zijn organisaties die momenteel al werken aan een analyse op basis van de beschikbare voorbeelden, zoals ESPON. Op basis van de door EUROCITIES verzamelde voorbeelden, heeft deze organisatie zelf een sociaaleconomische analyse opgesteld, waarin de stedelijke beleidsreacties worden onderverdeeld in economische thema's. De OESO gaat hierin nog een stap verder en biedt ook een inzicht in hoe toekomstig stedelijk beleid moet worden vormgegeven om steden veerkrachtiger te maken. De beperkende factor bij de OESO is echter dat hierin een wereldwijd perspectief wordt gegeven dat niet altijd een-op-een overeenkomt met de behoefte in Europa en/of Nederland.

Trends

Economische reacties

Dankzij de brief van EUROCITIES zijn de trends op het gebied van de economische reacties van steden op de korte termijn overzichtelijk. Zo verlenen steden financiële steun aan lokale bedrijven en versoepelen ze de voorwaarden en toegang tot leningen.

Sociale gevolgen

De OESO beschrijft wat voor een impact de COVID-19 situatie heeft op het dagelijks leven van mensen en welke groepen in de maatschappij het meest kwetsbaar zijn voor de gevolgen van de crisis. Aangezien steden het dichtst bij de bevolking staan komen zij als eerste in aanraking met de impact die de crisis heeft op de inwoners, zoals een toename van het gebruik van de diensten van de voedselbank door verlies van inkomen bij mensen met tijdelijke contracten.

Ruimtelijk

De ruimtelijke stedelijke reacties zijn hoofdzakelijk gericht op mobiliteitsinterventies. Het gaat daarbij om tijdelijke en permanente maatregelen die voortvloeien uit de afname van de auto in het straatbeeld door COVID-19. Voorbeelden van beleidsreacties zijn het aanleggen van extra fietsstroken en het uitbreiden van voetgangersgebieden. Daarnaast is er een groeiende aandacht in steden voor meer groen in de openbare ruimte.

Mobiliteit

Stedelijke reacties op mobiliteitsvlak zijn vaak in lijn met de genomen beslissingen door nationale overheden. Bij invoering van quarantainemaatregelen en thuiswerken viel het openbaar vervoer stil, bij versoepeling van de

maatregelen op nationaal niveau werden er gepaste afstands- en hygiënemaatregelen genomen om verspreiding van het virus in het openbaar vervoer te voorkomen.

Groen herstel

De OESO geeft aan dat er voor de realisatie van veerkrachtige steden drie hoofdzaken zijn waarop gefocust moet worden, namelijk vergroening van steden, het slimmer maken van steden en het inclusiever maken van steden. Met name de focus op groen komt ook veel terug bij multilaterale instanties. De EU en Verenigde Naties maken hierbij bijvoorbeeld de koppeling met de SDGs, het klimaatakkoord van Parijs en de Europese Green Deal.

COVID-19 als aanjager

Corona wordt veelal gebruikt om als aanjager of versneller te dienen van processen die al gaande waren of zijn. Zoals genoemd in de vorige alinea wordt het op mondiale schaal verbonden aan de opgave die klimaatverandering met zich meebrengt, echter op stedelijk niveau wordt er ook gebruik gemaakt van de huidige situatie om een verandering teweeg te brengen. Hierbij valt te denken aan de plotselinge groei van het aantal fietspaden.

Flexibilisering van beleid

Ondanks dat het niet direct uit de tekst in dit dossier te destilleren valt, kwam bij het samenstellen van dit dossier ook naar voren dat veel organisaties, waaronder een groot deel van de organisaties opgenomen in dit document, bij programmering en het maken van nieuw beleid flexibiliteit willen behouden. Bijvoorbeeld door crisismechanismen toe te voegen of tussentijdse aanpassingen van het beleid vooraf al mogelijk te maken.

Wat ontbreekt er?

Het omvormen van de voorbeelden van stedelijke reacties op korte termijn en alle reeds beschikbare kennis naar brede beleidsadviezen op de lange termijn blijft nog grotendeels uit. De blik op de toekomst die de OESO geeft, zoals beschreven in het hoofdstuk "Beleidsimplicaties voor het herstel en de veerkracht van steden", is hier een van de uitzonderingen op. De valkuil is dat er bij dergelijke brede adviezen snel wordt teruggrepen naar abstracte en reeds bekende toekomstbeelden gericht op bijvoorbeeld duurzaamheid en technologie.

Concrete beleidsadviezen aan steden voor de lange termijn

Steden geven echter aan dat brede adviezen die multi-interpretabel zijn niet de juiste handvatten bieden om effectief te kunnen reageren op de ontstaande (economische) situatie en tegelijkertijd de lange termijn in hun reacties mee te nemen. Er is vraag naar concrete adviezen over welke stappen er nu genomen moeten worden om die voorgestelde toekomst te kunnen realiseren. Het probleem is echter dat beleidsreacties op de lange termijn op vrijwel alle niveaus op dit moment ontbreken. De oorzaak hiervan ligt bij in de grote onzekerheid die er heerst over hoe de situatie over enkele maanden eruit zal zien en de noodzaak om prioritering te geven aan maatregelen op korte termijn door de directe en ingrijpende gevolgen van de gezondheidscrisis.

Exit strategie

Er wordt door meerdere partijen gesuggereerd dat de ontstaande situatie noodzakelijkerwijs een verandering teweeg zal brengen in de manier waarop beleid in de toekomst wordt ingestoken. Er is daarbij weinig aandacht voor terugval op de situatie voorafgaand aan COVID-19. Termen als 'het nieuwe normaal' impliceren bij tijd en wijle een paradigmaverschuiving, terwijl het in de

praktijk nog de vraag is of er bij de vondst van een vaccin wel sprake zal zijn van deze omslag in het denken, of dat alles terugvalt naar de oude situatie en de gevolgen vooral economisch van aard zijn. Bij een snelle vondst van een vaccin vormen de bestaande maatschappelijke uitdagingen de leidraad voor toekomstige interventies. Hierin biedt de terugval van de OESO op de bekende uitdagingen zoals verduurzaming en digitalisering plots een goede basis.

COVID-19 financiering voor veerkrachtige steden

Dit dossier bevat ook een overzicht van financieringsmogelijkheden. Op dit moment is het te vroeg om al te verwachten dat er voor steden budgetten beschikbaar zijn vanuit internationale financieringsinstanties die specifiek gericht zijn op het financieren van initiatieven gericht op het veerkrachtig maken van steden. Een (Europese) visie hierop is op termijn echter wel van toegevoegde waarde.

2 URBACT

2.1 Reacties van URBACT-steden op COVID-19

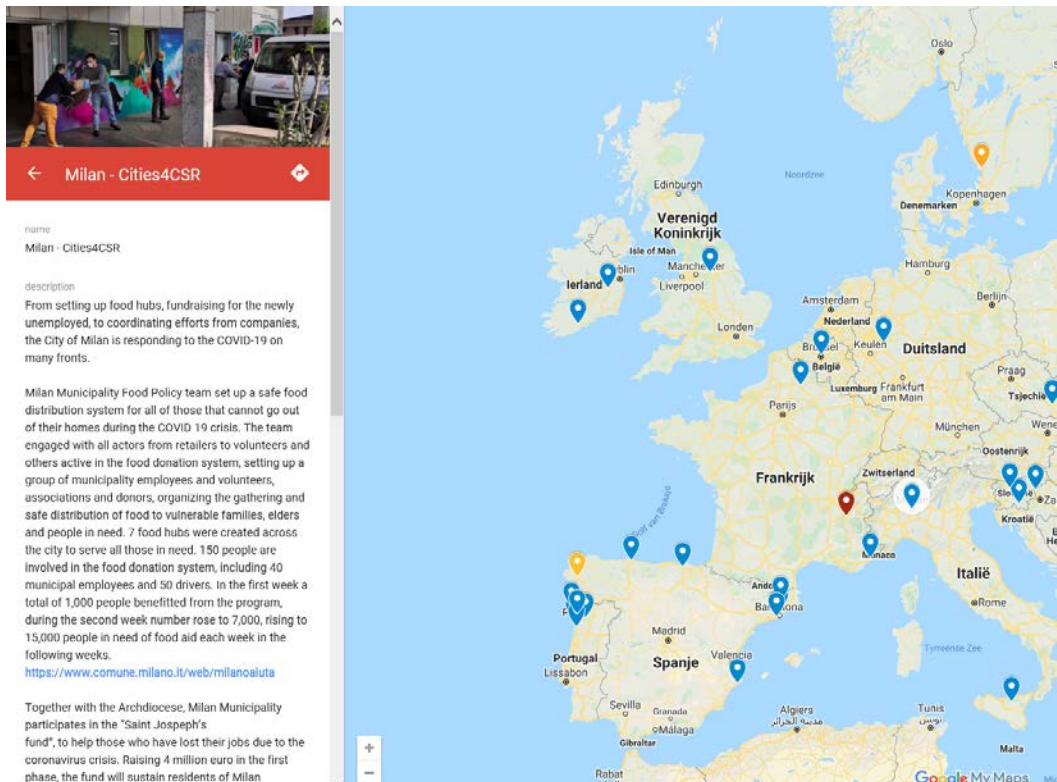
URBACT heeft een artikel gepubliceerd over de eerste reacties op problemen die kort na de uitbraak van de COVID-19 pandemie zijn ontstaan. In het artikel worden vier onderwerpen aan de hand van voorbeelden uit de praktijk besproken. Het eerste onderwerp is het ondersteunen van gezondheidswerkers in de frontlinie. Ten tweede gaat men in op de impact van het *lockdown*-beleid op de stedelijke economische activiteiten en de lokale economie. Ten derde gaat men in op de lokale voedselvoorziening. Tot slot wordt de lokale ondersteuning van onderwijs en mentaal welzijn beschreven. Het artikel is te lezen op de website van URBACT: <https://urbact.eu/how-are-urbact-cities-reacting-covid-19>

Daarnaast zijn er regelmatig COVID-19 gerelateerde nieuwsberichten beschikbaar op de website van URBACT. De nieuwspagina is te vinden via de link: <https://urbact.eu/urbact-news>

2.2 Interactieve kaart met voorbeelden

URBACT houdt een interactieve kaart bij, op basis van input uit de URBACT-steden. Op de kaart wordt geïllustreerd hoe URBACT-steden reageren op COVID-19 en de kaart vormt een bron van inspiratie voor andere steden. Een analyse op basis van deze voorbeelden volgt in de komende weken.

De kaart is via deze link te vinden: <https://urbact.eu/how-are-urbact-cities-reacting-covid-19>

3 Comité van de Regio's

3.1 Actieplan

Het Europees Comité van de Regio's (CvdR) presenteerde op 24 maart een actieplan ter ondersteuning van lokale en regionale overheden bij de aanpak van de coronacrisis.

Het CvdR geeft aan dat het in deze buitengewone omstandigheden, als referentiepunt en schakel tussen de Europese Unie en haar lokale en regionale overheden, een actieplan heeft opgesteld om regio's en steden in heel Europa te ondersteunen, te informeren, te betrekken en te vertegenwoordigen. Dit gebeurt door:

1. Te zorgen voor betere EU-ondersteuning van lokale en regionale overheden wat betreft de gezondheidssector, via een in te stellen EU-mechanisme voor noodsituaties op gezondheidsgebied;
2. Een uitwisselingsplatform beschikbaar te stellen om samenwerking tussen steden en regio's in heel Europa te bevorderen;
3. Het geven van concrete feedback, via CvdR-mechanismen, over de manier waarop de sociale, economische, noodrespons- en gezondheidsaspecten van de pandemie en de gevolgen ervan kunnen worden aangepakt;
4. Het regelmatig verstrekken van praktische informatie aan lokale en regionale overheden over maatregelen die de EU heeft genomen om de crisis aan te pakken;
5. Het toetsen van de EU-maatregelen op basis van informatie uit de lokale werkelijke situatie; het verzamelen van informatie om het EU-beleid op lokale en regionale niveau te verbeteren (zgn. health check van het beleid).¹

3.2 Uitwisselingsplatform met voorbeelden

Het plan bevat dus onder andere de lancering van een uitwisselingsplatform om lokale en regionale leiders te helpen hun behoeften en oplossingen te delen en om de wederzijdse ondersteuning tussen lokale gemeenschappen in Europa te versterken. Op dit platform zijn inmiddels tientallen initiatieven uit heel Europa verzameld.

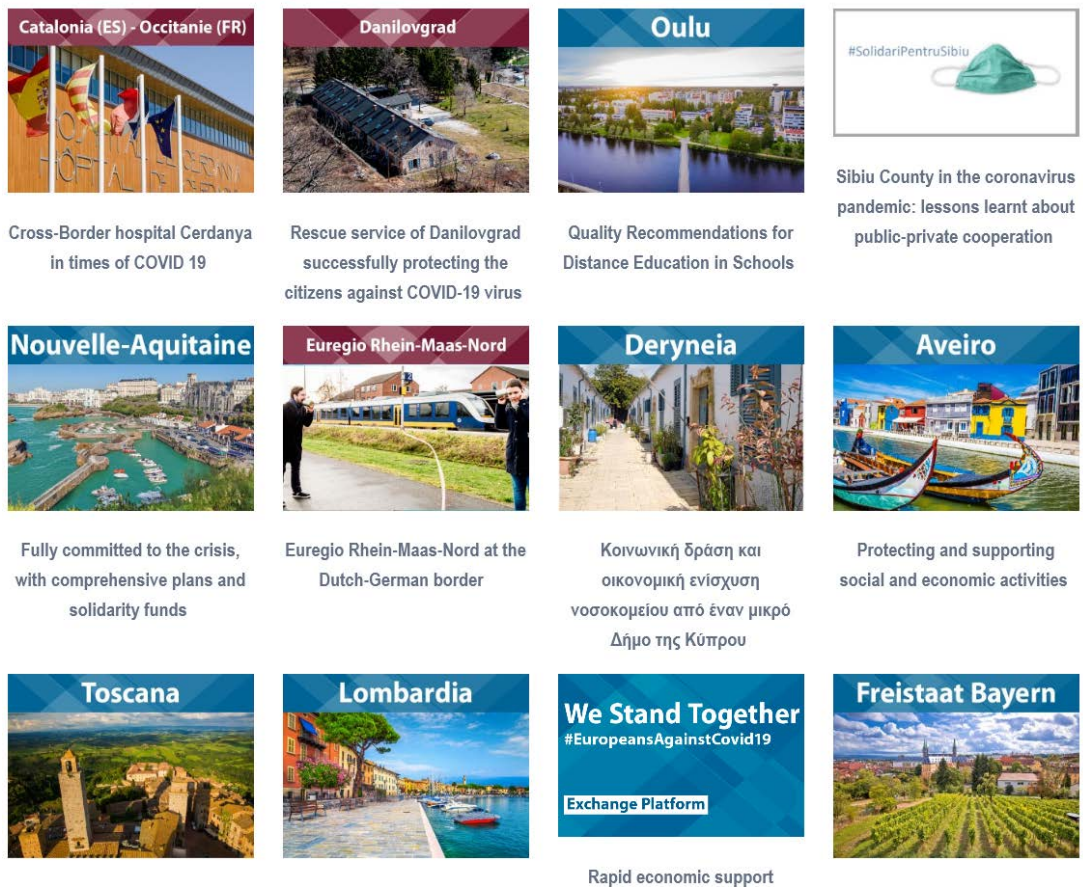
De verhalen en ervaringen die via het platform worden verzameld, zullen gebruikt worden om een diepgaande analyse te maken van wat de crisis betekent voor grensoverschrijdende en internationale samenwerking en hoe deze samenwerking kan helpen bij het aanpakken van de huidige coronacrisis. Het zal leden eveneens in staat stellen feedback te geven over de EU-maatregelen die al zijn genomen. Het CvdR zal regelmatig en praktische informatie verstrekken over EU-maatregelen, met bijzondere aandacht voor financieringsmogelijkheden. De

¹ Tekst afkomstig van: <https://cor.europa.eu/nl/engage/Pages/COVID19-exchangeplatform.aspx>

uitkomsten zullen in de toekomst als basis dienen voor beleidsvoorstellen van het Europees Comité van de Regio's.²

Midden juni stonden er meer dan 100 voorbeelden van stedelijke reacties uit de Europese Unie op COVID-19 op de website. De meeste voorbeelden gaan over stedelijke initiatieven.

De website is te vinden via: <https://cor.europa.eu/nl/engage/Pages/covid19-stories.aspx>

3.3 Ontwerpverklaring van de # CohesionAlliance

De Cohesiealliantie heeft een ontwerpverklaring opgesteld om ervoor te zorgen dat cohesie een centrale doelstelling van alle EU-beleidsmaatregelen en -investeringen en een cruciaal onderdeel van het Europese herstelplan gaat worden. Dit vereist dat regionale en lokale spelers bij belangrijke besluiten worden betrokken en in al het EU-beleid meer aandacht uitgaat naar de noden van regio's, steden en dorpen.

De verklaring van de alliantie is te lezen via de link: <https://cor.europa.eu/en/engage/Documents/Draft%20Cohesion%20Alliance%20Declaration%202020.0/COR-2020-02262-00-00-WEB-TRA-NL.pdf>

² Tekst afkomstig van <https://www.nl-prov.eu/uitwisselingsplatform-regios-en-steden-helpen-in-de-strijd-tegen-het-coronavirus/>

3.4 COTER Bulletin

De Commissie voor territoriaal cohesiebeleid en de EU-begroting (COTER) van het Europees Comité van de Regio's zal binnen haar bevoegdheden regelmatig bulletins opstellen over de beleidsterreinen, waarin recent onderzoek, artikelen en discussies over de sociaaleconomische gevolgen van de pandemie in Europa en over de verschillende acties en responsmaatregelen die op EU-, nationaal, regionaal en lokaal niveau.³

Meer informatie: <https://cor.europa.eu/en/news/Pages/COTER-responses-at-local-level-Covid-19-crisis-01.aspx>

3.5 Oproep om de begroting en het herstelplan van de EU snel goed te keuren

Op 2 juli riep het CvdR de lidstaten ertoe op om tijdig een fair akkoord over het meerjarig financieel kader (MFK) en het "Next Generation EU"-plan te bereiken. In een resolutie en een debat met Johannes Hahn, Europees commissaris voor Begroting en Administratie, pleiten regio's en steden ervoor dat cohesie het kompas wordt voor al het EU-beleid en dat er bij de implementatie van EU-programma's wordt uitgegaan van gedeelde verantwoordelijkheid en partnerschap.⁴

De resolutie is te vinden via de link:

<https://mportal.cor.europa.eu/Handlers/ViewDoc.ashx?pdf=true&doc=COR-2020-02639-00-01-PRES-TRA-NL.docx>

Meer informatie: <https://cor.europa.eu/nl/news/Pages/regional-and-local-leader--urge-member-states-to-quickly-adopt-eu-budget-and-recovery-plan-to-protect-citizens-and-improve-.aspx>

³ Tekst vertaald, afkomstig van: <https://cor.europa.eu/en/news/Pages/COTER-responses-at-local-level-Covid-19-crisis-01.aspx>

⁴ Tekst afkomstig van: <https://cor.europa.eu/nl/news/Pages/regional-and-local-leader--urge-member-states-to-quickly-adopt-eu-budget-and-recovery-plan-to-protect-citizens-and-improve-.aspx>

4 ESPON

4.1 Lokale en regionale reacties op COVID-19

De COVID-19 pandemie zal zowel gezondheidsgevolgen als territoriale gevolgen hebben, maar regio's en steden worden niet met dezelfde intensiteit getroffen. Afhankelijk van de lokale capaciteiten van gezondheidszorgsystemen, de veerkracht van lokale openbare diensten en lokale initiatieven, zal de impact van COVID-19 verschillen. Nationale regeringen en Europese instellingen nemen het voortouw om antwoorden op deze crisis te vinden, maar regionale en lokale autoriteiten zetten ook noodmechanismen in en passen hun diensten aan om burgers en bedrijven beter te ondersteunen.

Dit is de reden waarom ESPON geïnteresseerd is om lokale ervaringen en territoriale beleidsreacties uit te wisselen met alle Europese regio's. ESPON is op zoek naar *best practices* en lokale en regionale initiatieven die een bijdrage leveren aan het monitoren van de territoriale impact van de crisis en helpen om betere reacties voor de toekomstige beleid te kunnen formuleren.

Enkele ideeën van input die ESPON zoekt:

- Hoe regio's/steden diensten/beleid aanpassen aan 65-plussers;
- Hoe gebruiken/passen steden en regio's digitale openbare diensten aan;
- Hoe beïnvloedt de situatie de betrekkingen met aangrenzende regio's (vooral in grensgebieden);
- Wat voor specifieke reacties zijn ontwikkeld voor de bevolking in landelijke/afgelegen gebieden;
- Welk soort specifieke lokale steun wordt aan het MKB verleend (naast nationale financiële steun).⁵

Tot nu toe zijn er 7 bijdragen binnen, deze bijdragen worden verzameld en zijn te lezen op de webpagina: <https://www.espon.eu/covid19-how-local-and-regional-authorities-respond-crisis>

Daarnaast is er een overzicht van websites te vinden op de pagina van EPSON, op het gebied van COVID-19 in relatie tot de regio.

Meer informatie: <https://www.espon.eu/covid19>

4.2 Onderzoek naar de geografische gevolgen van de coronacrisis

ESPON doet een oproep aan regio's en steden om mee te doen aan een kleinschalig onderzoek naar de geografische gevolgen van de coronacrisis en naar de regionale aanpak van de bestrijding van corona. Geïnteresseerden konden zich aanmelden tot 7 juni.⁶

⁵ Tekst vertaald, afkomstig van: <https://www.espon.eu/covid19>

⁶ Tekst afkomstig van Nieuwsbrief VNG "Europa in een oogwenk, 29 mei 2020"

Het startpunt om dit kortlopende onderzoeksproject naar COVID-19 te ontwikkelen is het ontbreken van:

- Een pan-Europees overzicht van de geografische verspreiding van de epidemie op regionaal en lokaal niveau (dat verder gaat dan nationale informatie en betrouwbare en vergelijkbare data gebruikt);
- Inzicht in de variabelen die de verspreiding van de ziekte kunnen beïnvloeden, gericht op onder meer territoriale kenmerken, mobiliteitspatronen, populatiestructuur;
- Een Europees overzicht van de noodbeleidsmaatregelen die op regionaal en lokaal niveau worden uitgevoerd vóór, tijdens en vlak na de invoering van de quarantainemaatregelen.

De resultaten van deze nieuwe ESPON-studie zouden bruikbaar moeten zijn voor een eventuele toekomstige toegepaste onderzoeksactiviteit op middellange termijn in 2021 over de territoriale gevolgen van de COVID-19 pandemie voor Europese gebieden.

Voorziene belangrijkste activiteiten binnen het onderzoek:

- Dynamische *mapping* van de geografie van de uitbraak op Europese schaal, met behulp van beschikbare gegevens van nationale en regionale overheden;
- Overzicht en vergelijkingen van beleidsantwoorden/-reacties op regionaal en lokaal niveau in heel Europa, gebruikmakend van bestaande informatie verzameld door organisaties zoals het CvdR, CEMR, Eurocities, Urbact;
- Identificeren van belangrijke beleidsvragen en voorstellen voor toekomstig ESPON toegepast onderzoek in 2021.

Het onderzoek zal worden uitgevoerd in samenwerking met netwerken van andere geïnteresseerde partners.

De eerste resultaten zijn medio september 2020 gereed voor presentatie en bespreking met het ESPON-toezichtcomité en alle betrokken partnerorganisaties. De definitieve resultaten worden bekendgemaakt tijdens de Europese Week van de Regio's en Steden (oktober 2020).⁷

Meer informatie: <https://www.espon.eu/geography-covid-19-outbreak-and-first-policy-answers-european-regions-and-cities>

⁷ Tekst vertaald, afkomstig van: <https://www.espon.eu/geography-covid-19-outbreak-and-first-policy-answers-european-regions-and-cities>

5 Council of European Municipalities and Regions

5.1 Informatie van CEMR over COVID-19

De Council of European Municipalities and Regions (CEMR) heeft een website opgezet waar COVID-19 informatie bijeen wordt gebracht. CEMR tracht, mede door middel van de website waar nieuws en artikelen worden geplaatst, de volgende doelen te behalen:

1. Het delen van best practices onder CEMR-leden over hoe ze hun werk kunnen aanpassen en COVID-19 kunnen bestrijden;
2. Zorgen voor een gecoördineerde respons tussen alle overheidsniveaus: lokaal, provinciaal, regionaal, nationaal, Europees en mondiaal;
3. De behoeften van lokale en regionale overheden aan de Europese instellingen, met name wat betreft het verstrekken van fiscale flexibiliteit en financiële steun, onder de aandacht te brengen en te zorgen voor een coherente pan-Europese reactie.⁸

Meer informatie: <https://ccre.org/activites/view/42>

Op 26 juni zijn de *key messages* van de CEMR op het gebied van COVID-19, met een nadruk op de overgang van crisismangement naar het veerkrachtiger maken van steden op de lange termijn, samengevat in een document. Dit document is beschikbaar via de link:

https://ccre.org/img/uploads/piecesjointe/filename/CEMR_key_messages_on_COVID_19_EN_final.pdf

5.2 Informatie van CEMR-leden over COVID-19

Veel van de CEMR-leden hebben speciaal voor de coronacrisis een regelmatig bijgewerkte pagina, document of nieuwsbrief opgesteld. Hieronder is een handig overzicht van de pagina's per land, de website is te vinden door op de naam van het lid te klikken in combinatie met ctrl.

- Austria: Stätdebund, Gemeindebund
- Belgium: VVSG, UVCW, Brulocalis
- Bulgaria: NAMRB
- Czechia: SMO CR
- Denmark: KL, DANSKE REGIONER (info in EN)
- Estonia: AECM
- Finland: AFLRA
- Germany: DStGB, DST, DLT
- Iceland: SAMBAND
- Ireland: LGMA
- Italy: AICCRE / AICCRE
- Latvia: LPS
- Luxembourg: SYVICOL

⁸ Tekst vertaald, afkomstig van: <https://ccre.org/activites/view/42>

- Malta: LCA
- Netherlands: VNG
- North Macedonia: NALAS
- Norway: KS
- Portugal: ANMP
- Serbia: SKGO
- Slovakia: ZMOS
- Spain: FEMP, EUDEL
- Sweden: SKL
- United Kingdom: LGA, COSLA, WLGA
- Turkey: TBB
- Ukraine: AUC

Meer informatie: <https://ccre.org/activites/view/42>

6 European Urban Knowledge Network

6.1 Nieuwsbrief

Namens de leden van het netwerk richt het secretariaat van het European Urban Knowledge Network (EUKN) zich momenteel op vragen zoals: hoe we ons het beste kunnen voorbereiden op en omgaan met de situatie na de crisissituaties, vooral in dichtbevolkte stedelijke omgevingen. Wat leert de huidige pandemie ons over stedelijke veerkracht in verschillende steden? Deze crisis stelt duidelijk nationale en lokale overheden voor grote uitdagingen, maar kan het ook een aanjager zijn voor positieve verandering?

De antwoorden hierop zullen door EUKN in de komende maanden via nieuwsbrieven worden gedeeld. In mei richt de nieuwsbrief van EUKN zich op het thema van stedelijke veerkracht in het kader van pandemieën. Daarbij werden onderstaande lees- en luistersuggesties gegeven:

- [Cities after coronavirus: how Covid-19 could radically alter urban life](#), Jack Shenker, Guardian
- [Pandemics Are Also an Urban Planning Problem](#), Ian Klaus, Citylab
- [Epidemic preparedness in urban settings: new challenges and opportunities](#), VJ Lee, The Lancet
- [Coping with crisis: How much “resilience” is on display?](#), Michele Grossman, Open Democracy
- [Urban economics in the time of Covid-19: What happens when the thing that makes cities great also makes them dangerous?](#), Alexandra P Panman, UCL Bartlett
- The Urban Political's podcast series '[After Corona: Advancing Urban Society](#)' is releasing a new episode roughly every week exploring what our confrontation with the coronavirus reveals about the urban fabric and how our lives are transforming. With a new expert featured every week, this series provides compelling and unusual insights into varying aspects of the crisis as it unfolds - [listen to it here!](#)

Meer informatie: <https://www.eukn.eu/news/detail/read-the-eukn-may-urban-review-2020/>

De nieuwsbrief van juni gaat over *urban design* in relatie tot COVID-19. Een overzicht van de leessuggesties uit die nieuwsbrief staat op de volgende bladzijde.

Meer informatie: <https://mailchi.mp/eukn/eukn-urban-review-june-2020>

- For a good overview of the topic: [How Do You Build a City for a Pandemic?](#) Harriet Constable, BBC
- For a deep dive into the important role of outdoor spaces, in particular balconies, in the lives of city-dwellers: [A Lesson from Social Distancing: Build Better Balconies](#), Linda Poon, Citylab
- For a swift run-through of hot-topic design solutions: [Our cities may never look the same again after the pandemic](#), Oscar Holland, CNN
- For a reflection on the impacts of policy reactions to the pandemic on city life and design: [What role do planning and design play in a pandemic?](#) Ann Forsyth reflects on COVID-19's impact on the future of urban life
- For built-environment strategies to help cities survive and thrive in the wake of the crisis: [Tactical Urbanism: Reimagining Our Cities Post-Covid-19](#), Bruno Moser, Theo Malzieu, Paula Petkova, Foster + Partners.

7 EUROCITIES

EUROCITIES verzamelt voorbeelden van stedelijke reacties op haar webpagina over de COVID-19 impact. Elke inzending geeft een korte samenvatting van de stadsactie, gevolgd door een link naar een gedetailleerdere beschrijving op de website van de stad. EUROCITIES heeft ook een voorlopig overzicht vrijgegeven van maatregelen om de sociaaleconomische impact van COVID-19 te verzachten. Dit overzicht is gemaakt op basis van de input van steden zoals op de website is weergegeven.

7.1 Voorbeelden van stedelijke reacties

De website van EUROCITIES bevat veel en uitgebreid beschreven voorbeelden van stedelijke reacties op de COVID-19 situatie. De website biedt tevens de mogelijkheid een keuze te maken voor een bepaald thema. Daarnaast is er een overzicht per stad met daarin de maatregelen die per stad gelden. De website is via deze link te bereiken: <https://covidnews.EUROCITIES.eu/>

The screenshot shows the website interface for EURO CITIES COVID-19 news. At the top, there are two logos: 'EURO CITIES' (a colorful grid) and 'COVID news' (a virus-like icon). Below them is the main heading 'Live updates COVID-19' with the subtitle 'European cities respond to the coronavirus crisis'. A horizontal navigation menu contains links for 'City news', 'City overviews', 'EU updates', 'Forum', 'Calendar', and 'Contact'. The main content area is titled 'Category: Governance' and features an article 'Palermo – Boosting digital competence'. The article text states: 'The Innovation Service of the municipality of Palermo, in collaboration with other offices, created a "digital toolbox" at the beginning of March 2020. This online space provides the tools, procedures and information necessary for the new style of working online, including:'. A bulleted list follows:

- national legislation for smart working,
- the fast internal communications of the Google Group "Aquila Agili" ("smart eagle", the eagle is the symbol of the municipality of Palermo),
- the procedures for drafting the Deliberation acts compliant with the national law concerning digital agenda (CAD: digital administration code),
- the management applications to work remotely at home,
- tutorials for using digital signature, to manage video meetings, to draft and share documents with colleagues on Google Drive, and more.

 Below the list is a blue 'Continue reading' button. Underneath, there are social media sharing options for Twitter, Facebook, LinkedIn, WhatsApp, and Email. At the bottom of the article, it says 'COVIDnews, Governance, Public services' and 'Leave a comment' with a timestamp of '20/05/2020' and '1 Minute'. On the right side of the page, there is a search bar, a 'Tags' section with a list of categories (accommodation, businesses, children, communication, digital, economic measures, education, elderly, food, funding, healthcare, health, professionals, helpline, homelessness, local economy, masks, mobility, musicians, remote work, psychological support, public transport, SMEs, solidarity, volunteers, vulnerable groups), and a section titled 'Mayors call for European solidarity' with a short paragraph and a video player showing a mayor speaking.

7.2 Overzicht van stedelijke beleidsmaatregelen op sociaaleconomisch vlak

EUROCITIES heeft een voorlopig overzicht samengesteld van beleidsreacties die steden onlangs hebben genomen om de sociaaleconomische effecten van de COVID-19-crisis op de korte, middellange en lange termijn te verzachten. Dit overzicht is gevat in een *policy note* en bouwt voort op een bestaande verzameling economische maatregelen op nationaal niveau. Tevens bevat het voorbeelden uit ongeveer 50 steden die zijn gepubliceerd op de websites van steden zelf en op het EUROCITIES-platform. De meest voorkomende mitigerende beleidsmaatregelen in steden zijn hieronder beschreven.

7.2.1 Financiële steun verlenen aan lokale bedrijven en mensen

Veel steden vullen nationale maatregelen aan door financiële steunregelingen op te zetten om directe subsidies te kunnen verstrekken aan lokale bedrijven, vooral bedrijven die getroffen zijn door de economische gevolgen van de COVID-19-crisis, zoals het MKB in de horeca, evenementen en toerisme. In sommige steden komen bijna alle soorten bedrijven in aanmerking om subsidies te ontvangen. Steden als Gent en Lissabon bieden zelfs directe financiële hulp aan de meest kwetsbare gezinnen.

Providing financial aid to local businesses and people

Birmingham provides £230 million of financial support to approximately 16,000 eligible businesses which have been affected by the crisis. Eligible businesses operate in economic sectors such as retail, leisure and hospitality. Nurseries are also included in the financial support scheme.

Berlin boosted its already existing liquidity fund to €100 million to support local SMEs. The city is ready to extend the fund by another €100 million.

Lyon created an emergency fund of €100 million to support local SMEs until the end of June. All businesses eligible for state aid will also be eligible for the city's aid.

Vienna created an emergency fund of €35 million. Of this fund, €12 million will guarantee the liquidity of local SMEs, €20 million will provide emergency financial aid to SMEs which suffer over 50% turnover decline, and €3 million will promote employment solutions. Moreover, the city set up a new company named "Stolz auf Wien". Together with the Economic Chamber and private partners, the city has collected €50 million for "Stolz auf Wien" to invest in local companies at risk or insolvency due to the COVID-19 crisis.

Cardiff has distributed nearly £50 million to local businesses in grants as part of the on-going COVID-19 financial rescue package. The city council is contacting businesses eligible to receive the grants, which covers almost all types of businesses.

7.2.2 Verbetering van de voorwaarden en toegang tot leningen voor bedrijven

In aanvulling op de maatregelen van nationale overheden proberen sommige steden het ook gemakkelijker te maken voor het MKB, ondernemers en freelancers om leningen te krijgen. Hamburg breidt bijvoorbeeld niet alleen de toegang tot leningen uit, maar verbetert ook de voorwaarden voor leners. Berlijn geeft garanties af voor kleinere leningen, terwijl de federale overheid garant staat voor grotere leningen.

Improving the conditions and access to loans for businesses

Berlin's guarantee bank is doubling its maximum to €2.5 million. Furthermore, the bank will be able to make express decisions, independently and within 3 days of request submission, on guarantees of up to €250,000. Guarantees of up to €50 million will be handled by the federal government.

Hamburg, together with the Hamburg Investment and Development Bank, provides loans to SMEs, entrepreneurs and freelancers at conditions tailored to the current situation of crisis. In terms of interest and redemption payment, the city wants to use all available measures within the European law framework to render the conditions as advantageous as possible for borrowers.

7.2.3 *Het onderbreken van de huur*

In veel steden worden huurders vrijgesteld van het betalen van huur. Deze maatregelen hebben vaak betrekking op bedrijfsruimten in gemeentelijk vastgoedbeheer (Warschau, Luxemburg, Braga, Debrecen, Göteborg, Tallinn, Lille, Hamburg, Lodz, Stuttgart, Grenoble, Lyon, Londen, Osmangazi, Katowice), maar sommige steden passen deze maatregelen ook toe op huurders (Lissabon, Barcelona, Frankfurt, Reykjavik). Andere steden (Wenen, Utrecht, Gent) pleiten zelfs voor de bescherming van huurders in particuliere woningen.

Pausing rent payments

Lisbon exempted all closed shops, as well as all social, cultural, sporting or recreational institutions located in public properties from the payment of their rent until 30 June. Furthermore, the payment of rents in the municipality's apartments is suspended until 30 June and will be phased in over the next 18 months.

Barcelona suspended the payment of rents for almost 12,000 tenants, including 400 commercial premises. After July, the overdue rent will be gradually incorporated in the payments over the next 18 months. The city will also review and, if necessary, adapt the rents of families living in public housing who suffered from a significant loss in income due to the crisis.

Warsaw put in place a support package for entrepreneurs who are tenants of the city's commercial premises including, among other advantages, the reduction, deferment or rescheduling of rent payments and the deferral of their debts with the possibility of paying in instalments.

Vienna stopped evictions of tenants in municipal housing (220,000 flats with half a million inhabitants) in case they have difficulties to pay their rent during the crisis. The city also insisted on the national government to protect tenants in private housing. Eventually, the national government prohibited evictions in the private rental market during the crisis in mid-April.

7.2.4 *Flexibiliteit en vrijstelling van belastingen*

Om lokale bedrijven te helpen de crisis te boven te komen, schorten steden ook de betaling van belastingen en vergoedingen op of stellen ze uit (Utrecht, Lissabon, Braga, Amsterdam, Göteborg, Bilbao, Lille, Lodz, Gent, Debrecen, Lyon, Frankfurt, Reykjavik). Veel steden hebben bedrijven ook vrijgesteld van betalingen (Madrid, Grenoble, Nantes, Barcelona, Tallinn, Berlijn, Hamburg, Bordeaux, Katowice).

Introducing flexibility and exemption of tax and fee payments

Madrid reduces taxes by €63 million for companies in the leisure, catering, commerce, and travel agencies which maintain their employees.

Ghent suspended the payment of corporate tax for as long as the federal corona measures apply. This includes, for example, the terrace tax, the tourist city tax or the tax on business establishment.

Grenoble suspended the collection of tourist and road taxes and proposes tax exemptions to support cafés, restaurants and local shops.

Stuttgart has announced the deferment of some municipal taxes (e.g. trade tax) and of rents and leases for urban buildings and land. To be eligible, the applicants must be in financial distress due to the COVID-19 crisis.

7.2.5 *Compensatie voor bedrijven die contracten hebben met de gemeente*

Vanwege COVID-19 kunnen veel bedrijven die contracten hebben met de gemeenten hun diensten niet uitvoeren. Sommige steden besloten echter door te gaan met het ondersteunen van gecontracteerde partners (Utrecht, Barcelona, Tallinn, Grenoble).

Compensating businesses having contracts with the municipality

Barcelona maintains all contractual relationships with service providers. Even though the execution of contracts might be suspended, the city guarantees for the payment of hardware, machinery and human resources to make sure that execution can be reactivated as soon as possible. The contract periods will be extended accordingly.

Tallinn launched a package of economic measures to support business, including those with a contractual relationship with the city. These measures include, for example, waiving contractual sanctions in case of unfulfillment due to the emergency. The measures may have an impact of up to €4 million in the city's budget.

7.2.6 *Vergoeding van schade*

Vanwege COVID-19 worden veel evenementen geannuleerd, waardoor organisatoren aanzienlijke inkomstenderving en financiële schade oplopen. Sommige steden dekken deze kosten (Utrecht, Berlijn, Tallinn, Grenoble).

Compensating for damages

Utrecht is working on a compensation scheme to help organisers who are not compensated through national measures or covered by an insurance in case of cancelation of their event. The city will also reimburse fees that have already been paid.

7.2.7 *Het betrekken van particuliere donateurs*

Sommige steden vragen de financiële bijdrage van particuliere donateurs om de lokale economie op middellange tot lange termijn weer op de rails te krijgen (Zaragoza, Milaan, Brest, Florence, München, Wenen).

Involving private donors

Milan set up a Mutual Aid Fund to help those most affected by the crisis, especially small businesses, unemployed people, and families in need. The city is contributing with €3M and encourages public and private partners, as well as citizens to pay into the new fund.

7.2.8 *Het creëren van nieuwe online marktplaatsen*

Om de continuïteit van lokale economische activiteiten te waarborgen, hebben sommige steden nieuwe en innovatieve online platforms gecreëerd die bedrijven en klanten kunnen gebruiken als virtuele marktplaatsen (Lissabon, Brest, Düsseldorf, Florence, Katowice, Stuttgart, Parijs). Door de lokale consumptie aan te moedigen (Lyon, Groningen, Angers), kunnen deze platforms ook nuttig zijn na COVID-19.

Creating new online marketplaces

Groningen finances a digital platform that connects already over 120 local stores to customers. The city pays for the delivery of products by bicycle and boosts revenues by handing out €10 vouchers to public employees.

Lyon launched a digital platform connecting 350 local farms with potential customers willing to support local producers while having a healthy diet. Buyers can pick up their orders at grocery stores nearby.

Lodz encourages the local community to purchase vouchers for products and the use of services in the future. By paying now for future services, customers are supporting businesses in need and will still receive the service after the lockdown. Local authorities have created a Facebook group to facilitate this exchange.

7.2.9 *Het verstrekken van informatie en adviesdiensten aan ondernemers*

Met een grote verscheidenheid aan recente maatregelen die op meerdere bestuursniveaus zijn genomen, kunnen lokale ondernemers mogelijk profiteren van verschillende fondsen en middelen. Om ze up-to-date te houden, creëerden veel steden teams van gemeentelijke werknemers die gratis informatie en adviesdiensten aanbieden aan lokale ondernemers op online platforms of via de telefoon (Nantes, Lissabon, Braga, Stuttgart, Bilbao, Göteborg, Glasgow, Lille, Zaragoza, Barcelona).

Providing information and counselling services to local entrepreneurs

Bilbao launched a free consulting service on the municipality's website to provide personalised advice to local entrepreneurs, self-employed and local businesses in areas such as labour, tax, financing or measures from different bodies that they can take advantage of.

Gothenburg has enhanced its support towards SMEs by expanding its support team for consultancy and advisory services, accessible via email and hotline.

Zaragoza offers free online courses on electronic commerce aimed at SMEs so they can build up the capacity to adapt to the new challenges.

Barcelona created a virtual labour law office to answer questions (online and by phone) of employers and employees concerning the consequences of the lockdown.

7.2.10 *Richting de toekomst*

Ondanks de noodtoestand zijn veel steden al vroeg begonnen met het plannen van herstel van de COVID-19-crisis en maken van de gelegenheid gebruik systemische veranderingen door te voeren, niet alleen om de effecten van deze crisis ongedaan te maken, maar om de stad volledig opnieuw op te starten. Steeds meer steden richten deskundige teams op om het herstel te coördineren, terwijl andere steden nieuwe digitale oplossingen promoten of oproepen tot actieve deelname van burgers om samen toekomstig beleid te schetsen.

Sommige steden zetten teams van experts op met leden uit vele beroepen om nieuwe manieren van duurzaam toerisme (Edinburgh), het economisch herstel na de crisis (Barcelona) of de algehele terugkeer naar normaliteit (Glasgow en Wenen) te coördineren. Reims en Milaan nodigen burgers uit om initiatief te nemen en hun ideeën te delen om na COVID-19 een nieuwe maatschappij vorm te geven. Veel steden streven naar digitale oplossingen voor de crisis. Sommige steden organiseren hackathons (Tallinn, Nicosia) en lanceren oproepen voor startups om innovatieve nieuwe manieren te creëren om uitdagingen met betrekking tot COVID-19 te overwinnen (Antwerpen, Madrid, Keulen).⁹

Planning the future

Barcelona set up a coordination centre to monitor and forecast the economic situation while defining and coordinating actions to move forward to a greener and more digital economy.

Reims launched a digital platform to invite people to come up with ideas and solutions to pave the way to the 'day after'. The city engages to implement projects collected on the platform that have been approved by popular vote.

Madrid launched a call for start-ups and innovative SMEs to come up with solutions for the resumption of normality. The three challenges for those competing include: facing the economic reality after the pandemic; redefining the concept of cities in the face of the need for new models of interpersonal relationships; and seeking solutions for those groups with special needs.

⁹ Tekst vertaald, afkomstig van:

http://nws.euocities.eu/MediaShell/media/Overview_of_city_measures_to_mitigate_the_socio-economic_impact_of_COVID-19_.pdf

8 Europa Decentraal

Europa decentraal houdt een corona-actualiteiten pagina bij. Op deze pagina is antwoord te vinden op vragen zoals: wat voor impact heeft de coronacrisis op Europese regelgeving en -beleid? En met welke Europese aspecten moet uw overheidsorganisatie rekening houden als u extra maatregelen neemt om de effecten van de coronacrisis op te vangen? Denk bijvoorbeeld aan de staatssteun- en aanbestedingsregels.¹⁰

Er is een overzicht op de pagina van de laatste ontwikkelingen en verdiepende informatie. Teven zijn er onderstaande sub pagina's waar vooral de juridische kant wordt belicht:

- Staatssteun
- Aanbesteden
- EU-investeringen
- Vraag & Antwoord

Meer informatie: <https://europadecentraal.nl/coronacrisis/>

Tevens is er op de website van Europa Decentraal veel informatie te vinden over de relatie tussen COVID-19 en de Green Deal.

¹⁰ Tekst afkomstig van: <https://europadecentraal.nl/coronacrisis/>

9 Covenant of Mayors – Europe Board

In een open brief gedateerd op 5 mei hebben leden van de European Covenant of Mayors Board hun bereidheid kenbaar gemaakt om de huidige crisis als kans aan te grijpen om de energietransitie te versnellen.

De brief is getekend door de burgemeester van Heidelberg Eckart Würzner, vicepresident van de provincie Barcelona Xesco Gomar Martín, burgemeester van Freiburg Martin Horn, locoburgemeester van Stockholm Katarina Luhr, burgemeester van Castel Maggiore Belinda Gottardi en de directeur van de Noordwest-Kroatische energieagentschap Julije Domac.

Ze roepen op om steden en regio's zo goed mogelijk te ondersteunen bij hun herstelinspanningen om zo de energie- en klimaattransitie te versnellen. Investerings moeten bijdragen aan de transformatie naar een klimaatneutrale samenleving.

De kernboodschap is hieronder weergegeven:

Key messages from the Covenant of Mayors – Europe Board:

- This health crisis should not be misused as a pretext for delaying urgent climate action, but instead be used as an opportunity to shape systemic change.
- The European Green Deal should be at the core of the EU recovery efforts and should make cities better equipped to tackle the ongoing climate emergency.
- Strong multi-level cooperation between EU, national and local governments is essential to best coordinate our responses to the crisis and move together towards our shared goals for a climate neutral Europe by 2050.
- European solidarity is crucial at this juncture, not just to reach climate goals, but also maintain political stability at time of deep social and economic disruption. Only solidarity can ensure that we leave no one behind – especially those who are most vulnerable.
- Local governments and their administrations – who are on the frontline in managing the crisis on the ground – should see their recovery efforts well supported when they plan for their next actions and budget. The investment packages currently designed by Member States and the EU should contribute to the energy and climate transition already underway at the local level.
- All government bailouts of industry should be conditional on being used to immediately start the transition to decarbonise their operations and include a trajectory to reach climate neutrality by 2050 at the latest.

De brief is te vinden via deze link:

http://nws.euocities.eu/MediaShell/media/200505_EU-CoM_Open-letter_Post-virus-recovery_final.pdf

10 Monitor Internationale voorbeelden - Amsterdam

Deze tweewekelijkse monitor is erop gericht om een algemeen beeld te vormen van de maatregelen die andere steden in Europa en daarbuiten nemen naar aanleiding van de uitbraak van corona. Verschillende domeinen komen aan bod en alle voorbeelden zijn gericht op hun relevantie voor steden en met name Amsterdam. Ook bevat het document een overzicht van EU-maatregelen en een overzicht van informatiebronnen die relevant zijn voor steden.¹¹

Meer weten over een voorbeeld uit de monitor van Amsterdam of wil je de monitor in de toekomst in je inbox ontvangen? Laat het weten via internationaloffice@amsterdam.nl

Gemeentelijk afvalmanagement

ACR+ over gemeentelijk beleid

De coronacrisis heeft ook een impact op afvalproductie en afvalinzameling. De MRA is lid van ACR+ (gericht op resource management/Circulaire Economie). De productie van huishoudelijk afval lijkt in veel gevallen te zijn toegenomen. Dat is voor de gemeente Amsterdam van belang, omdat de gemeente verantwoordelijk is voor het ophalen van afval. Voor het schoonmaken van de publieke ruimte zijn ook aangepaste protocollen in steden.

Diverse steden/landen hebben bij ACR+ input geleverd voor de analyse (Milaan, Catalonië, Engeland en Frankrijk). Klik hier voor de infographic met trends.

Richtlijnen voor afval uit het VK

Net als in Nederland heeft het Verenigd Koninkrijk ook richtlijnen opgesteld over hoe gemeenten om kunnen gaan met afvalmanagement tijdens corona. In de richtlijnen wordt ingegaan op veiligheid voor personeel en de frequentie voor inzameling per afvalsoort.

Afvalmanagement in andere steden

- [Website van ACR+](#) met pagina over het gemeentelijk beleid
- [Pdf](#) van de Europese Commissie
- [OECD rapport](#) met passage over beleid afvalmanagement
- [Effecten](#) in de Verenigde Staten

¹¹ Tekst afkomstig uit de 3^e Monitor Internationale voorbeelden stedelijke aanpak Corona van 29 april 2020

11 Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling

11.1 Stedelijke beleidsreacties

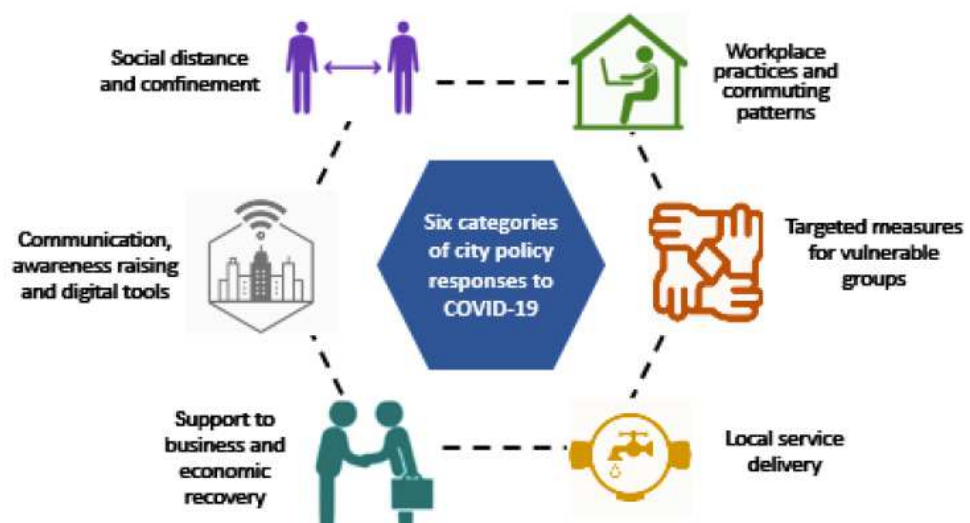
De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) heeft de meest diepgaande analyse met betrekking tot stedelijke initiatieven en beleidsreacties beschikbaar. In het document van de OESO wordt zowel naar de implicaties voor beleid op de korte als lange termijn gekeken.

De OESO geeft aan dat in veel landen de rol van steden tweeledig is. Enerzijds worden steden gebruikt als implementatiemiddel voor landelijke maatregelen, zoals de lokale ondersteuning en handhaving van de beperkingsmaatregelen, vanwege de middelen en capaciteit (d.w.z. gemeentelijke politie) of lokale mogelijkheden (d.w.z. sluiting van openbare parken) van steden. Aan de andere kant hebben steden meer innovatieve, bottom-up reacties aangevoerd, bijvoorbeeld door middel van technologie.

De OESO heeft voorbeelden verzameld uit meer dan 40 steden wereldwijd. Door de geografische brede kijk naar reacties van steden door de OESO, zijn niet alle maatregelen en voorbeelden even toepasbaar op de Europese context. In dit dossier zijn minder relevante maatregelen zoveel mogelijk buiten beschouwing gelaten. Bij alle maatregelen die hieronder genoemd zijn horen voorbeelden. Deze voorbeelden zijn niet in de tekst opgenomen en terug te vinden in het OESO document die te vinden is via deze link:

<http://www.oecd.org/coronavirus/en/#policy-responses>.

Op basis van de voorbeelden heeft de OESO onderstaand schema gemaakt met 6 verschillende clusterings van stedelijke reacties. De uitwerking bij deze 6 clusterings worden in samengevatte vorm in dit hoofdstuk uiteengezet.

11.1.1 *Sociale afstand en isolatie*

11.1.1.1 Beleidsreacties

In de eerste fase van de pandemie bestonden de reacties vooral uit het afdwingen van sociale afstands- en quarantainemaatregelen zoals:

- De meeste steden hebben grote bijeenkomsten geannuleerd of uitgesteld;
- Sluiten van culturele voorzieningen in de stad;
- Sluiting van scholen en universiteiten. Dit omvatte het verzetten van semesters, het uitstellen van examens en het opschalen van het gratis ter beschikking stellen van online leermiddelen en educatieve toepassingen.

Vanaf mei 2020 zijn veel Europese steden begonnen met het ontwikkelen van plannen ter ondersteuning van maatregelen om de quarantaine geleidelijk te af te bouwen. Daarbij wordt door de OESO een aantal voorbeelden gegeven van onderstaande type maatregelen:

- Distributie van veiligheidsuitrusting;
- Zorgen voor sociale afstand op scholen.

11.1.1.2 *Lessons Learned* op het gebied van stedelijke dichtheid

In de COVID-19-context kunnen dichte stedelijke gebieden een snellere toegang tot gezondheidszorg en sociale diensten bieden, alsmede ondersteunende netwerken creëren om sociaal isolement te bestrijden. Met COVID-19 is er echter ook discussie ontstaan over de kwetsbaarheid van dichtbevolkte steden en het risico op verspreiding van het virus. Dit vanwege de nabijheid van burgers onderling en de complexiteit om sociale afstandsmaatregelen volledig in acht te nemen.

De OESO werkt aan een analyse die de correlatie bestudeert tussen groeipercentages van coronagevallen en sterfgevallen in relatie tot de bevolkingsomvang en de bevolkingsdichtheid van functionele stedelijke gebieden (*Functional Urban Areas*, FUA). Een functionele aanpak is nodig buiten de administratieve grenzen van steden om rekening te houden met de van huis-naar-werkstromen tussen stedelijke kernen en achterland, waarvan de arbeidsmarkt sterk geïntegreerd is met de kernen. Aangezien bewoners en werknemers met elkaar communiceren in gemeenschappelijke functionele ruimtes, is het besmettingsgevaar in aangrenzende gemeenten groot en vraagt het om gecoördineerde beleidsreacties.

Het is echter niet alleen de bevolkingsdichtheid die steden kwetsbaar maakt voor COVID-19, maar ook de structurele economische en sociale omstandigheden van steden. Zo zijn steden met ongelijkheden, inadequate huisvestingsomstandigheden en een hoge concentratie aan armen in de stad potentieel kwetsbaarder dan steden met betere middelen en minder sociaaleconomische verschillen tussen inwoners.

11.1.2 *Werk en woon-werkverkeer*

11.1.2.1 *Beleidsreacties*

Steden hebben verschillende maatregelen op het gebied van werk en woon-werkverkeer genomen, zoals:

- Het toepassen van telewerken of flexibele werktijden;
- Lokale bedrijven aansporen om telewerk en flexwerk te ondersteunen;
- Testen, om zo de veiligheid op het werk te vergroten;
- Beperking van de openbaarvervoersdiensten en aansporing om niet-essentiële reizen te beperken. Dit in combinatie met hygiënemaatregelen, zoals desinfectie, in het openbaar vervoer.

De pandemie heeft een revolutie teweeggebracht in de manier waarop mensen reizen en werken. Op de korte termijn heeft de pandemie bedrijven en steden ertoe gedwongen waar mogelijk een beleid voor werken op afstand aan te nemen, zodat mensen thuis kunnen blijven om de verspreiding van het virus te stoppen. Nadat de beperkingen zijn versoepeld, kunnen werknemers, waar en wanneer mogelijk, doorgaan met telewerken om grote groepen mensen in kantoren en in het openbaar vervoer te vermijden, tenminste totdat er een vaccin is ontdekt. Enkele voorbeelden van maatregelen die op het gebied van werk worden genomen om het risico van een tweede golf van besmetting te beperken, zijn:

- Het voortzetten van telewerken en spreiden van werkuren na de eerste golf van besmettingen;
- Ervoor zorgen dat burgers zich veilig kunnen verplaatsen. Sommige steden zijn begonnen met de invoering van mobiliteitsplannen die fietsen of wandelen aanmoedigen en daarmee trachten het gebruik van openbaar vervoer te minimaliseren.

11.1.2.2 *Lessons learned*

Een belangrijke les uit de COVID-19-crisis is dat telewerken geen grote afbreuk doet aan de productiviteit en grotendeels bijdraagt aan het verminderen van negatieve impact op het milieu. In de toekomst is het waarschijnlijk dat er een 'nieuwe norm' zal ontstaan waarbij veel werknemers en bedrijven het potentieel van telewerken zullen benutten en hun mobiliteitspatronen waar nodig en waar mogelijk zullen aanpassen. Peilingen hebben zelfs aangetoond dat burgers na de crisis nieuwe werk- en reisgewoonten behouden. Enkele lessen die kunnen worden getrokken op het gebied van telewerken, mobiliteit en milieu worden hieronder samengevat:

- Mensen en plaatsen hebben ongelijke toegang tot telewerken. Hoewel sommige werknemers hun blootstelling aan het risico op coronabesmetting door telewerken kunnen verminderen of kunnen profiteren van preventieve maatregelen, kunnen velen dat niet vanwege de aard van hun werk, reeds bestaande ongelijkheden of een digitale kloof.
- Mobiliteit wordt sterk beïnvloed door de COVID-19-pandemie en geeft steden een momentum om hun ruimtelijkbeleid te heroverwegen en alternatieve opties te bedenken. Zo promoten steden bijvoorbeeld fietsen als een van de preferente vervoersmogelijkheden voor de periode na de

quarantaine en houden steden hier rekening mee bij nieuwe stedelijke ontwerpen.

- Verminderd transport heeft in veel steden in de wereld een positieve invloed gehad op de luchtkwaliteit tijdens de quarantaine. De wereldwijde uitstoot van stikstofdioxide is sterk afgenomen.

11.1.3 *Ondersteuning van bedrijven en economisch herstel*

OESO-metropolen zijn goed voor 60% van het totale BBP in het OESO-gebied, 59% van de werkgelegenheid en 55% van de totale OESO-bevolking. Door de COVID-19-crisis hebben veel steden, mede onder druk van de nationale overheid, de economische en commerciële activiteiten stilgelegd met uitzondering van essentiële activiteiten zoals supermarkten, apotheken, banken, verzekeringen en de post. Hoewel het nog vroeg is om de economische impact van COVID-19 op steden te meten, zijn sommige steden, zoals Amsterdam en Madrid, begonnen met het maken van prognoses als instrument voor besluitvorming.

Gemeentebesturen spelen een rol bij het ondersteunen van kleine en middelgrote bedrijven, tegelijkertijd verstrekken zij financiering voor bedrijven in nood en trachten ze lokale bedrijven zodanig te positioneren dat het bedrijfsleven zo sterk mogelijk terugkeert na de crisis. Dit gebeurt door:

- Consultancydiensten aan het MKB te verlenen;
- Fondsen toe te wijzen;
- Belastingvoordelen te verlenen;
- Subsidies en ondersteuning te geven;
- Huurvrijstelling en fiscale vrijstellingen te verlenen;
- De lokale productie en distributie te ondersteunen.

De pandemie heeft ertoe geleid dat nationale overheden ambitieuze herstellepakketten hebben uitgerold om hun economie en mensen te beschermen, waarvoor samenwerking en samenhang tussen de verschillende bestuurslagen vereist is.

11.1.4 *Continuïteit van lokale openbare diensten*

Door decentralisering zijn steden leveranciers van basisdiensten, waaronder drinkwatervoorziening, riolering, waterzuivering en afvalbeheer. Twee geïdentificeerde hoofdthema's op dit gebied zijn:

- Afval- en watermanagement - Tijdens de COVID-19-crisis zijn de hoeveelheden niet-recyclebaar afval gestegen (d.w.z. plastic handschoenen, wegwerpmaskers, papieren zakken, enz.). Veel steden en nutsbedrijven hebben ermee ingestemd om inwoners die hun rekeningen niet kunnen betalen niet af te sluiten van diensten.
- Aanbestedingen - Overheidsopdrachten spelen een sleutelrol bij het verlenen van een aantal diensten aan burgers waar lokale overheden

kernbevoegdheden hebben. De COVID-19-pandemie heeft gevolgen voor de huidige en toekomstige contracten van lokale overheden en dus voor de dienstverlening van steden. Bijvoorbeeld het verlenen van veiligheidsuitrusting voor de politie, waaronder maskers en beschermende handschoenen. Veel landen hebben tevens de regels voor overheidsopdrachten voor alle aanbestedende diensten flexibeler gemaakt, aangezien de COVID-19-crisis onmiddellijke reacties van landen vereisten om de continuïteit van openbare diensten te kunnen waarborgen.

11.1.5 *Maatregelen om kwetsbare groepen te beschermen*

Wetende dat de COVID-19-epidemie kwetsbare groepen waarschijnlijk het hardst zal treffen, hebben steden maatregelen genomen om de impact op kwetsbare groepen in de samenleving te verminderen. Onder kwetsbare groepen vallen degenen die fysiek en economisch meer aan de pandemie worden blootgesteld.

De groepen die door de OESO worden geïdentificeerd zijn:

- Daklozen;
- Migranten en vluchtelingen;
- Ouderen - Ouderen worden beschouwd als de meest kwetsbare groep voor de pandemie. Steden hebben maatregelen genomen om hen te beschermen, medische ondersteuning te bieden en commerciële activiteiten aan hun behoeften aan te passen;
- Mensen met lage inkomens - Zowel als het gaat om het verlies van inkomen als blootstelling aan het virus tijdens uitvoering van werkzaamheden;
- Vrouwen – bijvoorbeeld in het kader van huiselijk geweld en oververtegenwoordiging van vrouwen in beroepen die in de frontlinie tegen corona liggen.

11.1.6 *Publieke communicatie, bewustmaking en digitale instrumenten*

In tijden van crisis is vertrouwen in instellingen en hun transparantie in de communicatie met het publiek nog belangrijker dan normaal. Met name noodsituaties op gezondheidsgebied veroorzaken angst en onzekerheid onder burgers en kunnen tot geestelijke gezondheidsproblemen leiden of deze verergeren. Perioden van quarantaine en zelfisolatie doen ook het risico op gevoelens van eenzaamheid en depressie toenemen.

11.1.6.1 *Beleidsreacties*

In het licht van COVID-19 hebben verschillende burgemeesters en lokale besturen innovatieve manieren ontwikkeld om burgers te informeren en gerust te stellen. Ze hebben een breed scala aan digitale hulpmiddelen ontwikkeld om in de dagelijkse behoeften en gezondheidsvraag te voorzien. Via openbare informatieprogramma's, websites, posters, advertenties en sociale media maken steden gebruik van *outreach*-mogelijkheden. Bewoners worden opgeroepen om

mee te helpen bij het beperken van de verspreiding van corona en essentiële maatregelen tegen de verspreiding door te geven aan familie of vrienden.

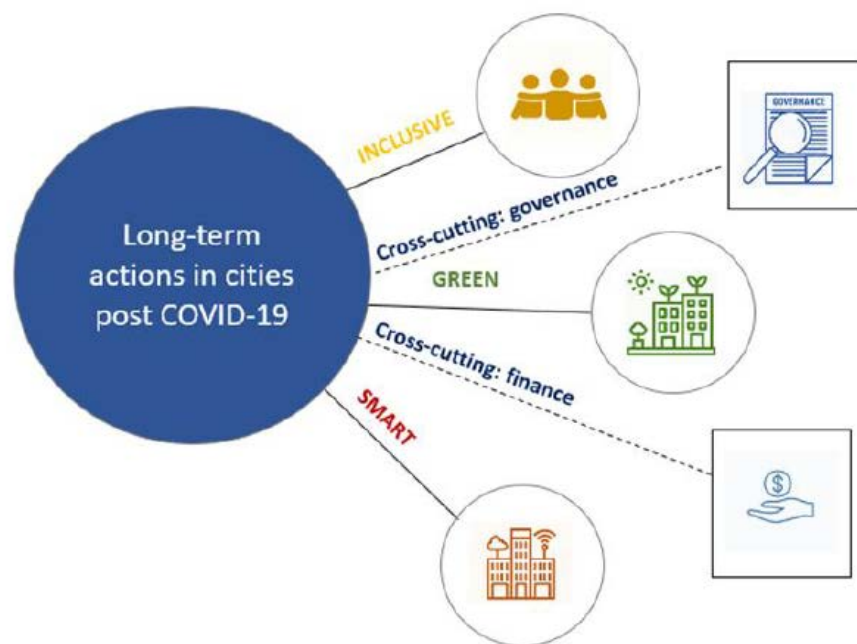
Veel steden zorgen ervoor dat hun inwoners *realtime* informatie krijgen, terwijl de beperkingen geleidelijk worden opgeheven. Het gaat bijvoorbeeld om informatie over voor het publiek toegankelijke commerciële activiteiten, geactualiseerde gezondheidsinformatie en de beschikbaarheid van openbaarvervoersdiensten.

- 11.1.6.2 *Lessons learned* over het gebruik van digitale hulpmiddelen
 De digitale kloof is een van de vele ongelijkheden die COVID-19 aan het licht brengt in de samenleving. Nationale en lokale overheden gebruiken technologieën om te zorgen voor naleving van de sociale afstandsregels en bij contractonderzoek. De Europese Commissie werkt momenteel samen met acht Europese telecommunicatie-exploitanten om geanonimiseerde geaggregeerde mobiele geo-locatiegegevens te verkrijgen om zodoende de verspreiding van COVID-19 te volgen. In het kader van privacy, worden de gegevens weer gewist zodra de crisis voorbij is.

11.1.7 *Beleidsimplicaties voor het herstel en de veerkracht van steden*

De COVID-19-crisis en de reacties daarop onderstrepen het belang en het potentieel van langetermijnstrategieën voor steden om inclusiever, groener en slimmer te worden. Dit hoofdstuk beschrijft vijf actiegerichtte beleidsaanbevelingen voor regeringen, op alle niveaus, om samen te werken aan het opbouwen van betere steden, met als basis de *lessons learned* die door de OESO beschreven zijn. De aanbevelingen bouwen voort op eerdere leidraden van de OESO over rampenrisicobeheer, veerkracht van steden en stedelijk beleid. De figuur hieronder geeft de vijf acties weer.

Long-term actions in cities post COVID-19

11.1.7.1

Inclusieve steden

Om inclusieve steden te bouwen die kansen bieden aan iedereen, moeten alle bestuursniveaus:

- Provide efficient **social and community services for disadvantaged groups** such as health care and home care (i.e. elderly and homeless people), through the design and implementation of ambitious social innovation strategies and a repurposing of empty buildings;
- Ensure that those left behind (i.e. migrants, low-wage workers) are targeted with **customised employment** and activation programmes that are adaptable, relevant, flexible and respond to the new needs of the local labour market after the crisis;
- Take measures to adjust **housing quantity, quality and affordability** to the variety of housing needs, with a view to promote social cohesion and integration with sustainable transport modes.
- Improve **accessibility to soft mobility**, taking into account the needs of categories of people (i.e. elderly, families with children, disables) when rethinking the future of urban mobility in the post COVID-19 recovery phase (i.e. cycling as transport mode);
- Promote **equitable access to quality education and leverage the full potential of online education**, especially for low-income youth, and foster collaboration between higher education institutions, businesses, local and regional governments, and civil society.

11.1.7.2

Groene steden

Om groene steden te bouwen die kunnen overgaan op een groene economie, moeten alle overheidsniveaus:

- Address negative **agglomeration externalities**, such as traffic congestion and air pollution, by reducing the use of private cars through congestion charges and ad hoc regulation that account for specific exemptions, improving multi-modal transport, such as active and clean urban mobility (i.e. proximity & walkability; combining supply-side and demand-side transport management policies);
- Exploit the advantages of **urban density and urban form** (compact or sprawl) through forward looking spatial and land use planning to prioritise climate-resilient and low-carbon urban infrastructure, for instance by designing and constructing green buildings and streets, and producing and procuring renewable energy where feasible;
- Encourage more efficient use of resources, and more sustainable consumption and production patterns, notably by promoting **circular economy** to keep the value of goods and products at their highest, prevent waste generation, reuse and transform waste into resources.
- Mainstream **climate mitigation and adaptation** priorities in stimulus packages and investments to recover from the crisis, for instance by designing conditional subsidies, preferential loans and fiscal incentives for green investment projects and business practices, while setting accompanying measures for the most vulnerable groups who may be disproportionately affected;
- Stimulate the **local economy** (i.e. local food production), while rethinking short mile logistics.

11.1.7.3

Smart cities

Om slimme steden te bouwen die het volledige innovatiepotentieel kunnen benutten voor het welzijn van bewoners en inclusieve groei kunnen bevorderen, moeten alle overheidsniveaus:

- Ensure that **new technology in public transport** (i.e. app-based ride services) is inclusive and sustainable including to those with reduced mobility and those in underserved communities as well as those with lower access to technology, while safeguarding the privacy of individuals;
- Adopt **appropriate regulation** for the **sharing** and gig economy to further employment security, protect the public interest and workers' social safety nets, considering social distancing rules to be applied in the long run;
- Advance the **data measurement agenda** to better assess the smart cities' performance and their contribution to urban residents well-being and inclusive growth;
- Leverage digitalisation to deliver more efficient, sustainable, affordable and inclusive **local public services**, such as real-time data, electronic congestion tolls, smart parking systems, IoT sensors, smart contracts;
- Have in place a framework to support cities in using **public procurement for innovation** to purchase innovation driven solutions.

11.1.7.4

Good governance

Om inclusieve, groene en slimme steden te bouwen, moeten overheden gebruik maken van goed bestuur als middel om succesvolle strategieën en beleid te ontwerpen en uit te voeren, in gedeelde verantwoordelijkheid met belanghebbenden:

- Promote an agile and flexible model of **city governance** through innovative collaborative tools, partnerships or contracts that put the interest of local residents at the centre and increase resilience, including inter-municipal and international collaboration and public-private partnerships;
- Co-ordinate **responsibilities and resources** across levels of government to meet concomitantly place-specific needs, national objectives, and global commitments related to health safety long term objectives, resilience and sustainable development, in an effective and transparent manner;
- Adopt a **functional approach** at metropolitan level to policy action based on where people live and work to tailor strategies and public service delivery to the diversity of urban scales;
- Strengthen strategic management and innovation capabilities of **local public officials** to design and implement integrated and resilient urban strategies fit for complex challenges;
- Foster **citizen engagement** to rethink social, environmental and economic measures for the recovery phase, by engaging community in decision-making and implementation and continuing to use digital tool for more permanent solutions to structural inequalities;
- Harness innovative mechanisms to engage with the **private sector** in the recovery phase, notably property developers, urban planners, institutional investors, the financial sector, as well as with regulators, academia, and civil society;
- Advance **sustainable public procurement and infrastructures** combining economic, social and environmental objectives, to create and shape local markets with an inclusive and green growth lens, change consumption and production patterns and transition from linear to circular economies in shared responsibility with business and citizens;
- Support **open government** initiatives to expand and facilitate access to public information, increased transparency and accountability of decision-makers, as well as instances of co-creation of public policies;
- Support systems and networks of cities, for example through **city-to-city co-operation** to learn from innovative responses at city level.

11.1.7.5

Voldoende financiële middelen

Om geïntegreerde en toekomstgerichte maatregelen na herstel te implementeren, moeten overheden gebruikmaken van voldoende financiële middelen voor inclusieve, groene en slimme steden, door:¹²

- Facilitate the uptake of **innovative financial mechanisms**, which includes sustainability bonds to finance public spaces, urban infrastructure, neighbourhood development and affordable housing;
- Exploit the potential of specific **financial instruments** in case of crisis or unpredicted economic shocks, such as contingency funds/reserve funds, lines of credit, and moratoriums on rent payments;
- Leverage **private sector funding** where appropriate with a view to maximise related opportunities and address risks;
- Encourage companies, notably SMEs, to prepare **business continuity plans** that also consider the risk of health crises and systemic shocks, and foresee, amongst others, flexible and remote working and digitalisation;
- Explore innovative **participatory budgeting** for citizens to have a say on how public funds are spent, in particular for programmes and infrastructure projects pursuing inclusive objectives;
- Promote financial models forms that encourage a **social economy** including those which engage citizens through cooperatives or other forms of social enterprises in areas such as decentralised renewable energy, food production and distribution.

¹² Tekst van dit hoofdstuk is vertaald en deels aangepast, origineel afkomstig van:

<http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/cities-policy-responses-fd1053ff/>

11.2 De territoriale impact van COVID-19

Naast een document over de impact van COVID-19 op steden, heeft de OESO ook een document opgesteld over de territoriale impact van COVID-19. De focus van dit document is gericht op het managen van de crisis op verschillende bestuurslagen.

Hieronder is de abstract van het document weergegeven.¹³

COVID-19 has governments at all levels operating in a context of radical uncertainty, and faced with difficult trade-offs given the health, economic and social challenges it raises. The regional and local impact of the COVID-19 crisis is highly heterogeneous, with a strong territorial dimension and significant implications for crisis management and policy responses. This paper takes an in-depth look at the health/social, economic, and fiscal impact related to the COVID-19 crisis. It provides good practice examples from all OECD countries and beyond, to help mitigate the territorial effects of the crisis, and offers ten takeaways on managing COVID-19's territorial impact, its implications for multi-level governance, subnational finance and public investment, as well as points for policy-makers to consider as they build more resilient regions.

Meer informatie: <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/the-territorial-impact-of-covid-19-managing-the-crisis-across-levels-of-government-d3e314e1/>

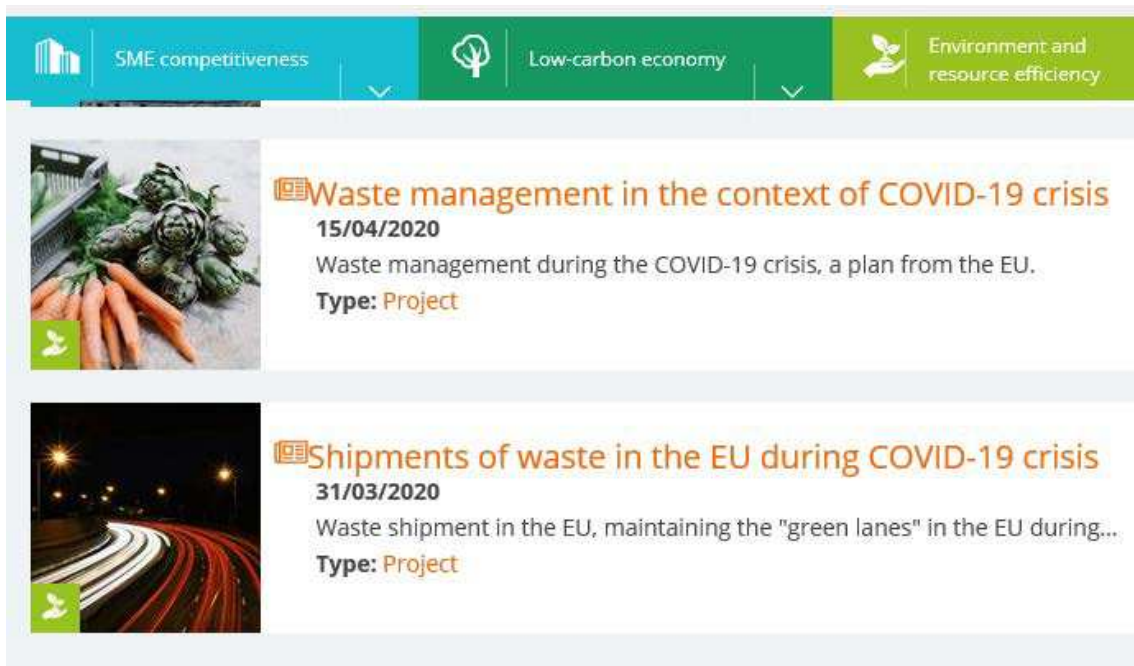
¹³ Afkomstig van: <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/the-territorial-impact-of-covid-19-managing-the-crisis-across-levels-of-government-d3e314e1/>

12 INTERREG

INTERREG Europe roept op om *good practices* op het gebied van COVID-19 beleid op regionale schaal te delen via het bestaande platform dat zij hebben op hun website. Als een stad of regio een voorbeeld heeft van inspirerend regionaal beleid dat bijdraagt het herstel van COVID-19 dan kan dit worden gedeeld met meer dan 17.000 leden van via de *good practices* database. Het is mogelijk te benadrukken dat het beleidsvoorbeeld zich richt op het herstel van COVID-19 door tijdens het indieningsproces het trefwoord 'COVID-19' toe te voegen.

Voor meer informatie: <https://www.interregeurope.eu/policylearning/good-practices/>

Daarnaast is er via de zoekfunctie op de website al veel nieuws te vinden, inclusief voorbeelden van regionaal beleid. De zoekfunctie is te vinden via de link: <https://www.interregeurope.eu/policylearning/platform-search>

The screenshot shows the top navigation bar of the INTERREG Europe policy learning platform. It features three main categories: 'SME competitiveness', 'Low-carbon economy', and 'Environment and resource efficiency'. Below the navigation bar, two project results are displayed:

- Waste management in the context of COVID-19 crisis**
 15/04/2020
 Waste management during the COVID-19 crisis, a plan from the EU.
 Type: Project
- Shipments of waste in the EU during COVID-19 crisis**
 31/03/2020
 Waste shipment in the EU, maintaining the "green lanes" in the EU during...

13 Overige wereldwijde initiatieven

13.1 **Bloomberg Philanthropies**

Bloomberg Philanthropies brengt virtueel experts op het gebied van volksgezondheid en stadsleiderschap bijeen. Samen met partners van de John Hopkins Bloomberg School of Public Health en het Bloomberg Harvard City Leadership Initiative, lanceerde Bloomberg Philanthropies een nieuw ondersteuningsprogramma om Amerikaanse burgemeesters te helpen met de reactie op COVID-19. In samenwerking met de National League of Cities lanceerde Bloomberg Philanthropies de COVID-19: *Local Action Tracker*. Het bevat een sorteerbaar raster met details over de beleidsbeslissingen en acties die in de Verenigde Staten worden ondernomen om de verspreiding van het virus in te dammen en te reageren op de impact op de gemeenschap. Burgermeesters kunnen hun acties indienen die dan worden opgenomen in de *tracker*. De *tracker* wordt dagelijks bijgewerkt om de snelle ontwikkelingen van de crisis te weerspiegelen. Acties zoals het testen van protocollen, uitgaansverboden, donatie initiatieven en voedselprogramma's zullen worden benadrukt.

Meer informatie: <https://www.nlc.org/program-initiative/covid-19-local-action-tracker>

13.2 **C40 Cities**

C40 Cities heeft een 'Global Mayors COVID-19 Recovery Task Force' opgericht om economisch herstel te bevorderen dat ten goede komt aan de volksgezondheid, ongelijkheid vermindert en de klimaatcrisis aanpakt. De *Task Force* zal onderzoeken hoe het economische herstel van COVID-19 ervoor kan zorgen dat mensen weer aan het werk komen en klimaatverandering niet een nog grotere crisis wordt voor de wereldeconomie. De leden van de taskforce zijn: voorzitter van de Task Force-burgemeester van Milaan, Italië, Giuseppe Sala; Burgemeester van Freetown, Sierra Leone, Yvonne Aki Sawyerr; Minister van Milieu van Hong Kong, China, KS Wong; Burgemeester van Lissabon, Portugal, Fernando Medina; Burgemeester van Rotterdam, Nederland, Ahmed Aboutaleb; Burgemeester van Medellín, Colombia, Daniel Quintero Calle; Burgemeester van Melbourne, Australië, Sally Capp; Burgemeester van Montreal, Canada, Valérie Plante; Burgemeester van New Orleans, VS, LaToya Cantrell; Burgemeester van Seattle, VS, Jenny Durkan; Burgemeester van Seoul, Zuid-Korea, Won-soon Park.

Meer informatie: https://www.c40.org/press_releases/11-mayors-unite-global-mayors-covid-19-task-force

13.3 **Metropolis**

Cities for Global Health, geleid door Metropolis, maakt deel uit van de 'Live Learning Experience: beyond the instant response to the outbreak', ontwikkeld door UCLG en ondersteund door UN-Habitat. Ze hebben een online samenwerkingsplatform ontwikkeld dat toegang biedt tot kennis, strategieën en uitvoerbare plannen die worden geïmplementeerd door lokale en regionale overheden over de hele wereld. Deze virtuele ruimte laat zien wat steden doen met specifieke initiatieven of plannen om de COVID-19-uitbraak te bestrijden. De coalitie organiseert ook sessies over de rol van openbare dienstverlening tussen steden en partners.

Meer informatie: <https://www.citiesforglobalhealth.org/>

13.4 **Core Cities UK**

Core Cities UK's 'Strengthening the Core'-programma streeft ernaar de 26% van de Britse economie te beschermen die stadsregio's al bijdragen, de economie van omliggende steden beschermen en een zo sterk mogelijk herstel te faciliteren. Op korte tot middellange termijn stelt de organisatie enkele gedetailleerde voorstellen op over hoe herstel per sector binnen steden en hun ecosystemen kan plaatsvinden. Dit wordt gedaan door te werken aan de financiële veerkracht van de lokale overheid, door grote projecten in steden samen te brengen die een stimulans kunnen zijn voor de regionale en nationale economie, en de toekomst van steden te herdefiniëren.

Meer informatie: <https://www.corecities.com/>

13.5 **Global Parliament of Mayors**

Het Global Parliament of Mayors (GPM) lanceerde een 'Mayors Act Now Campaign' op zijn website om burgemeesters verbonden te houden tijdens de pandemie en lokale en regionale initiatieven wereldwijd te delen.

Meer informatie: <https://globalparliamentofmayors.org/>

13.6 **Global Resilient Cities Network & Wereldbank**

Het Global Resilient Cities Network (GRCN) en de Wereldbank organiseren wekelijks een online Speakers Series over hoe steden reageren op COVID-19. Als partners van de Making Cities Resilient Campaign openen ze sessies op basis van wie het eerst komt, het eerst maalt.

Meer informatie <https://www.linkedin.com/company/global-resilient-cities-network/>

13.7 **Local 2030**

Local 2030 heeft een oproep gedaan tot actie op het gebied van capaciteitsopbouw, financiering en verdere integratie van SDG-*mainstreaming* op lokaal niveau (principes van inclusie, duurzaamheid en *leave no one behind*). Het initiatief heeft tot doel manieren te vinden waarmee partners vaker oplossingen voor de COVID-19-respons kunnen verbinden en uitwisselen.

Meer informatie: <https://www.local2030.org/public/index.php/story>

13.8 **OPEN IDEO**

OPEN IDEO, IDEO's open innovatiepraktijk die mensen wereldwijd in staat stelt om samen te komen en oplossingen te bouwen voor hedendaagse maatschappelijke problemen, coördineert momenteel met wereldwijde responsautoriteiten die ervoor willen zorgen dat mensen bruikbare, relevante informatie hebben over COVID-19. Ze proberen een scala aan ervaringen van over de hele wereld te delen en te laten zien hoe mensen toegang krijgen tot informatie.

Meer informatie: ht218 <https://www.openideo.com/challenge-briefs/covid19-communication-challenge>

13.9 UNESCO

UNESCO heeft een oproep tot het indienen van verhalen gelanceerd om zo informatie te verzamelen over lokale interventies gericht op specifieke groepen die beperkte toegang hebben tot de geleverde diensten. Het gaat hierbij om initiatieven op stadsniveau die specifiek worden uitgevoerd ter bestrijding van discriminatie en stigma in alle mogelijke vormen.

Meer informatie: <https://es.unesco.org/node/321186>

13.10 United Cities and Local Governments

United Cities and Local Governments (UCLG) richt zich momenteel op het delen van informatie in samenwerking met het wereldwijde netwerk van lokale autoriteiten. Het Global City Platform heeft al meer dan 295 ervaringen van steden over de hele wereld verzameld. Burgemeesters hebben een forum georganiseerd met de naam *live learning experience* om uit te wisselen over belangrijke kwesties die voortvloeien uit de pandemie, zoals oplossingen voor daklozen, de continuïteit van transport zodat mensen ziekenhuizen en andere essentiële diensten kunnen bereiken en met betrekking tot de eerder besproken digitale kloof die van invloed is op kinderen en hun opleiding. Er is ook een debat over immigratie en de rechten van migranten. Elke week wordt er op dit forum een debat gehouden om de verschillende punten te bespreken en de discussie verschuift momenteel naar hoe steden het herstelproces zullen aanpakken.

Meer informatie: <https://www.uclg.org/en/issues/live-learning-experience-beyondtheoutbreak>

13.11 What Works Cities

What Works Cities heeft een COVID-19 lijst samengesteld voor lokale overheidsleiders: Local Government Response and Resource Bank. Dit is een samengestelde lijst met voorbeelden, bronnen en reacties van steden die nuttige inzichten kunnen bieden aan lokale overheden.

Meer informatie: <https://medium.com/@WhatWorksCities/covid-19-local-government-response-and-resource-bank-df47e38791ba>

13.12 World Economic Forum

Het World Economic Forum (WEF), dat optreedt als partner van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO), mobiliseert alle belanghebbenden om levens en bestaansmiddelen in de strijd tegen COVID-19 te beschermen. Het WEF heeft een strategisch intelligentietool gelanceerd, dat informatie verschaft over drie prioritaire gebieden: het wereldwijde bedrijfsleven stimuleren, het levensonderhoud van mensen beschermen en de bedrijfscontinuïteit

vergemakkelijken, en het mobiliseren van samenwerking en bedrijfssteuning voor de COVID-19-reactie.¹⁴

Meer informatie:

<https://intelligence.weforum.org/topics/a1G0X000006O6EHUA0?tab=publications>
& <https://www.weforum.org/platforms/covid-action-platform>

13.13

POLIS

Specifiek op het gebied van mobiliteit houdt POLIS een overzicht bij van stedelijke COVID-19 reacties op dat vlak met veel Europese voorbeelden.

Meer informatie: <http://www.polisnetwork.eu/document/covid-19-keeping-things-moving/>

In samenwerking met onder meer TNO en WEF heeft POLIS ook een bijdrage geleverd aan de website COVID Mobility works. Op deze website zijn tevens voorbeelden te vinden van reacties in steden op mobiliteitsvlak.

Meer informatie: <https://www.covidmobilityworks.org/find-responses>

13.14

UN/ DESA

UN/DESA plaatst regelmatig *policy briefs* op de website van de Verenigde Naties over COVID-19 gerelateerde onderwerpen die in stedelijke context relevant zijn. Bijvoorbeeld COVID-19 reacties in relatie tot de SDGs.

Meer informatie:

https://www.un.org/development/desa/dpad/document_gem/undesa-policy-brief/

¹⁴ Tekst van alle bovengenoemde initiatieven vertaald, origineel afkomstig van https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=126_126769-yen45847kf&title=Coronavirus-COVID-19-Cities-Policy-Responses

14 Financiering: COVID-19 & EU

14.1 Herstelplan voor Europa

Om de economische en sociale schade van de coronapandemie te repareren, het herstel van de Europese economie snel op gang te brengen en bestaande banen te redden en nieuwe te scheppen, stelt de Europese Commissie een groot herstelplan voor Europa voor, dat het maximale uit de EU-begroting haalt.

De Commissie zoekt de noodzakelijke investeringen daarvoor via een tweeledige strategie:

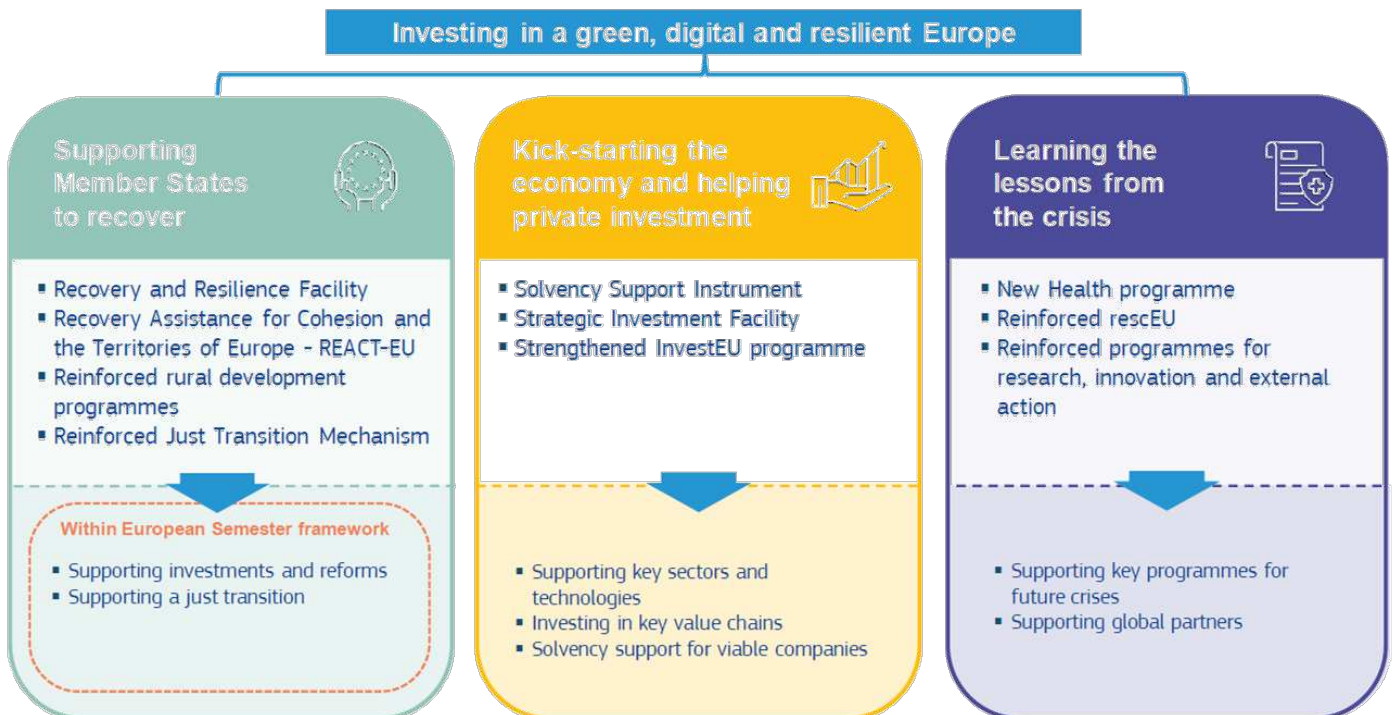
- Next Generation EU, is een nieuw herstelinstrument waarmee het EU-budget voor de jaren 2021-2024 wordt aangevuld met extra geld dat op de financiële markten wordt bijeengebracht.
- Een robuustere langetermijnbegroting van de EU voor 2021-2027

14.1.1 Een EU-begroting voor herstel en veerkracht

Om een antwoord op de coronacrisis te bieden dat afdoende is voor iedereen in de EU én haar partners in de rest van de wereld, zet de Europese Commissie verschillende instrumenten in. Next Generation EU is verdeeld in drie pijlers:

1. Lidstaten helpen zich te herstellen
2. De economie snel op gang brengen en private investeringen ondersteunen
3. Lessen trekken uit de crisis

Meer informatie: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/factsheet_1_en.pdf

14.1.2

Kerninstrumenten ter ondersteuning van het herstelplan voor Europa

De middelen zullen daar worden ingezet waar ze het grootste verschil maken als aanvulling en versterking van wat er al door de lidstaten wordt gedaan. De investeringen zullen via allerlei instrumenten worden gekanaliseerd op basis van drie pijlers:

Steun aan de lidstaten om te herstellen en sterker uit de crisis te komen

1. Europese faciliteit voor herstel en veerkracht, geïntegreerd in het Europees semester
  - Mechanisme: Subsidies en leningen voor de uitvoering van nationale plannen voor herstel en veerkracht van de lidstaten die zijn vastgesteld in overeenstemming met de doelstellingen van het Europees semester, onder meer voor de groene en de digitale transitie en de veerkracht van de nationale economie.
  - Budget: 560 miljard euro, waarvan 310 miljard euro in de vorm van subsidies en 250 miljard als leningen
2. React-EU – Herstelbijstand voor cohesie en de regio's van Europa
  - Mechanisme: Flexibele subsidies in het kader van het cohesiebeleid voor gemeenten, ziekenhuizen en bedrijven via de beheersautoriteiten van de lidstaten. Geen nationale medefinanciering noodzakelijk.
  - Budget: 55 miljard euro extra voor het cohesiebeleid tussen 2020 en 2022
3. Ondersteuning van de groene transitie naar een klimaatneutrale economie met middelen van Next Generation EU
  - Een voorstel om tot 40 miljard euro extra uit te trekken voor het Fonds voor een rechtvaardige transitie om de lidstaten te helpen sneller over te schakelen naar klimaatneutraliteit.
  - 15 miljard euro extra voor het Europees Landbouwfonds voor plattelandontwikkeling om plattelandsgebieden te helpen met de structurele veranderingen die nodig zijn voor de Europese Green Deal en de ambitieuze doelstellingen van de biodiversiteits- en de van-boer-tot-bordstrategie

De economie snel op gang brengen en private investeringen ondersteunen

1. Versterkt InvestEU, met inbegrip van een faciliteit voor strategische investeringen
  - Mechanisme: Verstrekking van een EU-begrotingsgarantie voor de financiering van investeringsprojecten via de EIB-groep en nationale stimuleringsbanken
  - Budget: 15,3 miljard euro voor InvestEU. Er komt ook een nieuwe faciliteit voor strategische investeringen met een budget van 15 miljard euro uit Next Generation EU.
2. Nieuw instrument voor solvabiliteitssteun ter ondersteuning van het eigen vermogen van levensvatbare ondernemingen

- Mechanisme: Verstrekking van een EU-begrotingsgarantie aan de Europese Investeringsbank Groep om particulier kapitaal aan te trekken
- Budget: 31 miljard euro

Lessen trekken uit de crisis en de strategische uitdagingen van Europa aanpakken

1. Een nieuw gezondheidsprogramma om Europa klaar te maken voor de bestrijding van toekomstige bedreigingen voor de volksgezondheid
  - a. Een nieuw gezondheidsprogramma, EU4Health, met een budget van 9,4 miljard euro, dat werkt maakt van gezondheidsbeveiliging en voorbereiding op mogelijke toekomstige gezondheids crisissen.
2. Versterking van rescEU, het Uniemechanisme voor civiele bescherming, om te kunnen reageren op grootschalige noodsituaties
  - Mechanisme: Subsidies en aanbestedingen onder beheer van de Europese Commissie
  - Budget: In totaal 3,1 miljard euro

Daarnaast stelt de Commissie voor ook andere programma's te versterken en een volwaardige rol te geven bij het vergroten van de veerkracht van de EU en het opvangen van alle direct en indirect door de pandemie veroorzaakte problemen. Bedoeld worden onder meer Horizon Europa, het instrument voor nabuurschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking (NDICI), het instrument voor humanitaire hulp, het programma Digitaal Europa, de Connecting Europe Facility, het gemeenschappelijk landbouwbeleid, het instrument voor pretoetredingssteun.

Meer informatie: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/factsheet_2_en.pdf

14.1.3 Aangepast werkprogramma van de Commissie voor 2020

In het kader van het EU-herstelplan heeft de Europese Commissie ook haar werkprogramma voor 2020 bijgesteld als reactie op de coronacrisis. Het aangepast werkprogramma biedt de mogelijkheid om versneld initiatieven te nemen die herstel in Europa ondersteunen, levens redden en inkomens beschermen.

De Commissie houdt vast aan haar vlaggenschipinitiatieven, de groene en de digitale transitie, die ook een centrale rol spelen in het weer vlot trekken van de Europese economie.

Al het via Next Generation EU bijeengebrachte geld wordt via de EU-programma's gekanaliseerd op de volgende wijze:

1. De Europese Green Deal is de groeistrategie

- Een massale renovatiegolf voor de modernisering van de gebouwen en kritieke infrastructuur in Europa, met inbegrip van de installatie van één miljoen oplaadpunten voor elektrische voertuigen.

- Door te voldoen aan de bestaande klimaat- en energiedoelstellingen voor 2030 kan het bbp met 1% worden verhoogd en kunnen bijna 1 miljoen nieuwe groene banen worden gecreëerd. Een meer circulaire economie heeft ook het potentieel om de productie terug te halen, afhankelijkheid van het buitenland te voorkomen en honderdduizenden nieuwe banen te scheppen.
- De van-boer-tot-bordstrategie steunt de boeren die de mensen in Europa betaalbaar, gezond, veilig en duurzaam voedsel leveren. Gezien de onmisbare rol van het platteland in de groene transitie stelt de Commissie voor het budget voor het Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling te verhogen.
- Ter ondersteuning van onze natuurlijke ecosystemen heeft de Europese Commissie onlangs een biodiversiteitsstrategie voor 2030 en een strategie voor de bossen aangenomen.
- Het Fonds voor een rechtvaardige transitie zal de omscholing van werknemers ondersteunen en economische kansen creëren voor kleine en middelgrote ondernemingen.

2. Een verdergaande, meer digitale eengemaakte markt

- Europa moet meer investeren in betere connectiviteit en zijn industriële en technologische aanwezigheid. Technologieën zoals kunstmatige intelligentie, cyberbeveiliging, data- en cloudinfrastructuur, 5G- en 6G-netwerken, super- en kwantumcomputers, en blockchaintechnologie hebben overloopeffecten en vergroten de strategische autonomie van Europa.
- Een echte data- en digitale economie als motor voor innovatie en werkgelegenheid. De Commissie zal met wetsvoorstellen komen over data-uitwisseling en -governance, gevolgd door een echte datawet. Omdat de elektronische handel in de komende jaren in een stroomversnelling zal raken, moet het wettelijk kader worden verbeterd via een wet op de digitale diensten, met duidelijke regels voor onlineplatforms.
- Een nieuwe strategie voor cyberbeveiliging zal leiden tot meer samenwerking, kennis en capaciteit op EU-niveau om onze digitale infrastructuur veilig te houden.

3. Eerlijk en inclusief herstel

- SURE, het Europees instrument voor tijdelijke steun om het risico op werkloosheid in noodsituaties te beperken stelt 100 miljard beschikbaar voor steun aan werknemers en bedrijven. De Commissie is van plan om in de toekomst vaker van dit soort instrumenten gebruik te maken.
- Meer steun voor jongerenwerkgelegenheid en eerlijke minimumlonen helpen kwetsbare werknemers, onder wie jongeren, om een financiële buffer te vormen en een baan te vinden of een school- of beroepsopleiding te volgen. Vrouwen zijn oververtegenwoordigd en worden onderbetaald in veel eerstelijnsbanen. Daarom is het zaak de loonkloof tussen mannen en vrouwen te dichten, onder meer door voor loontransparantie te zorgen.

- Om de lidstaten te helpen hun belastinginkomsten te verhogen, zal de Commissie de strijd tegen belastingontduiking opvoeren. Een gemeenschappelijke geconsolideerde vennootschapsbelasting kan voor een gemeenschappelijk rulebook zorgen. Belastingvereenvoudiging kan het ondernemingsklimaat verbeteren en bijdragen tot economische groei.
- Hoe verder Europa de weg van een groenere en digitale economie op gaat, des te belangrijker het wordt om de vaardigheden, kennis en knowhow te verbeteren en aan te passen. De Commissie zal daarom met een vaardighedenagenda voor Europa en een actieplan voor digitaal onderwijs komen.

4. Bouwen aan een veerkrachtigere Unie

- Een nieuwe farmaceutische strategie moet de kwetsbaarheden die tijdens de crisis aan het licht zijn gekomen, zoals de productiecapaciteit voor geneesmiddelen in Europa, aanpakken en zo de strategische autonomie van Europa waarborgen.
- Een nieuw actieplan voor kritieke grondstoffen zal de cruciale markten voor e-mobiliteit, accu's, hernieuwbare energie, farmaceutica, lucht- en ruimtevaart, defensie en digitale toepassingen versterken.
- De EU zal een evaluatie van het handelsbeleid maken om de wereldwijde stroom van goederen en diensten op gang te houden en om de Wereldhandelsorganisatie te hervormen. Zij zal haar de screening van buitenlandse directe investeringen verscherpen en een witboek over een instrument voor buitenlandse subsidies presenteren.
- De Commissie zal haar rescEU-voorraden vergroten om een permanente capaciteit op te bouwen met het oog op allerlei crisissen, onder meer door een infrastructuur op te zetten voor noodrespons, vervoerscapaciteit en noodhulpteams.¹⁵

Meer informatie: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/cwp-2020-adjusted-factsheet_en.pdf

14.2 Overige steunmaatregelen

ECB

In de loop van de crisis zijn er door andere instellingen nog andere steunmaatregelen getroffen, die losstaan van het gepresenteerde herstellfonds. Op 19 maart 2020 presenteerde de Europese Centrale Bank (ECB) een extra opkoopprogramma van obligaties ter waarde van 750 miljard euro. Dit programma zorgt ervoor dat er extra geld in het systeem wordt gepompt zodat de rente op obligaties daalt. Hierdoor wordt lenen voor bedrijven en overheden goedkoper. ECB-voorzitter Christine Lagarde stelde in een verklaring hierbij dat er bij de ECB 'geen limiet is als het gaat om de toewijding aan de euro'. Dit noodpakket van de ECB loopt tot eind van dit jaar. Als de crisis dan niet voorbij is, is de ECB van plan om volgend jaar verder te gaan met het opkoopprogramma.

¹⁵ Deze tekst onder "herstelplan voor Europa" is afkomstig van: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/recovery-plan-europe_nl

EI B

De Europese Investeringsbank (EIB) heeft ook besloten om 200 miljard euro extra in de EU te steken. Dit geld bestaat uit leningen voor het midden- en kleinbedrijf.

ESM

Na discussies in de Eurogroep kwam deze op 9 april 2020 met een steunpakket van 540 miljard euro om de economische problemen van de coronacrisis in de EU te beperken. In dit pakket zitten geen eurobonds, waar veel discussie over was. Wel werden de ministers het eens over het inzetten van het Europese Stabiliteitsmechanisme (ESM), ter waarde van 240 miljard euro.

Overige maatregelen van de Europese Commissie

De Europese Commissie zelf heeft al een aantal steunmaatregelen getroffen om de risico's van de crisis te beperken. Zo heeft de Commissie een speciaal investeringsfonds geïntroduceerd, het Coronavirus Response Investment Initiative (CRII). Hiermee wil de Commissie de hardst getroffen plekken in de economie met 37 miljard van het regionaal beleid ondersteunen. Daarnaast heeft de Commissie het initiatief SURE (Support mitigating Unemployment Risks in Emergency) gelanceerd om het risico op werkloosheid te beperken. De Commissie vaardigt hierin maximaal 100 miljard euro aan leningen uit tegen gunstige voorwaarden aan lidstaten. Beide initiatieven zijn door de Raad en het Europees Parlement goedgekeurd.¹⁶

Naast het hierboven genoemde initiatief heeft de Commissie ook de voorwaarden voor het Europese Solidariteitsfonds (ESF) uitgebreid. Dit fonds kan nu ook worden ingezet voor ondersteuning voor een publieke gezondheidscrisis, zoals die van het coronavirus. Ondersteuning moet worden aangevraagd door een lidstaat en kan alleen worden aangevraagd wanneer er meer dan € 1,5 miljard of 0,3 % van het BNP is besteed aan noodmaatregelen.¹⁷

14.3**Horizon 2020**

De Commissie heeft nog eens 122 miljoen EUR uit het onderzoeks- en innovatieprogramma Horizon 2020 vrijgemaakt voor urgent onderzoek naar het coronavirus. De nieuwe oproep tot het indienen van blijken van belangstelling draagt bij aan de toezegging van de Commissie van 1,4 miljard EUR voor het initiatief "wereldwijde coronarespons", dat voorzitter Ursula von der Leyen op 4 mei 2020 heeft opgestart.

Nieuw onderzoek zal toegespitst worden op grote groepen patiënten (cohorten) in heel Europa, en een beter inzicht in de gedrags- en sociaal-economische gevolgen van de coronavirusepidemie kan bijdragen tot betere behandeling- en preventiestrategieën. De uiterste datum voor indiening is 11 juni 2020 en er wordt verwacht dat de oproep snel tot resultaten zal leiden. Daarom wil de Commissie dat onderzoekers zo snel mogelijk van start kunnen gaan en voorziet zij in kortere indienings- en evaluatietermijnen.

Deze nieuwe speciale oproep in het kader van Horizon 2020 vormt een aanvulling op eerdere acties ter ondersteuning van 18 projecten voor de ontwikkeling van

¹⁶ Tekst afkomstig van: https://www.europa-nu.nl/id/vl8zi7xkljtm/europees_herstelfonds_uit_de

¹⁷ Tekst afkomstig van: <https://europadecentraal.nl/overgebleven-cohesiegeld-wordt-ingezet-voor-impact-coronavirus/>

diagnosemiddelen, behandelingen, vaccins en paraatheidsplannen voor epidemieën. Hiermee wordt uitvoering gegeven aan actie 3 van het EORvsCorona-actieplan, een werkdocument dat voortvloeit uit de dialogen tussen de diensten van de Commissie en de nationale instellingen.

De nieuwe oproep zal betrekking hebben op vijf gebieden, waaraan de volgende indicatieve begrotingen zijn toegekend:

- 1. Verschuiving van de productie naar essentiële medische benodigdheden en uitrusting (23 miljoen EUR)
- 2. Medische technologieën, digitale instrumenten en analyses op basis van kunstmatige intelligentie voor een beter toezicht en betere zorg op een hoog niveau van technologische paraatheid (56 miljoen EUR)
- 3. Gedrags-, sociale en economische gevolgen van de respons op de uitbraak (20 miljoen EUR)
- 4. Pan-Europese COVID-19-cohorten (20 miljoen EUR)
- 5. Samenwerking tussen bestaande EU- en internationale cohorten die van belang zijn voor COVID-19 (3 miljoen EUR).¹⁸

Meer informatie:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/IP_20_887

¹⁸ Tekst afkomstig van: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/IP_20_887

15 Bestaande financieringsmogelijkheden voor steden

Binnen de uitgewerkte plannen of ideeën voor EU-financiering om de COVID-19 pandemie te bestrijden, zoals hiervoor uiteengezet, is het niet geheel duidelijk of en hoe steden hier gebruik van kunnen maken.

In de analyse van de OESO, die in hoofdlijnen aansluit bij de thema's waar de EU-instrumenten een oplossing voor bieden, en de beleidsimplicaties die deze organisatie op lange termijn voorspelt, komen de onderwerpen terug waaraan ook werd gewerkt voor de crisis. Initiatieven voor het groener, slimmer en inclusiever maken van steden vallen al onder veel van de bestaande financieringsmiddelen, zonder dat deze specifiek voor COVID-19 investeringen bedoeld zijn. Uitgaande van het feit dat veerkracht en weerbaarheid hierin belangrijke criteria voor selectie zullen gaan vormen, is het van belang ook te kijken naar, en gebruik te maken van, de bestaande financieringsmogelijkheden. Hieronder is een niet-uitputtend overzicht te vinden met mogelijkheden van financiering, met name gericht op de vergroeningskant. Europa Decentraal heeft een completer overzicht van bestaande financieringsmogelijkheden.

Let op: deze financieringsmogelijkheden zijn dus niet specifiek voor COVID-19 opgezet!

15.1 Financiering

15.1.1 *JPI Urban Europe (en/of opvolger Driving Urban Transitions)*

JPI Urban Europe faciliteert onderzoek op een schaal die niet uitgevoerd zou kunnen worden door één land alleen. Behalve de Europese Commissie zijn 14 landen aangesloten: België, Cyprus, Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Italië, Letland, Nederland, Noorwegen, Slovenië, Verenigd Koninkrijk, en Zweden. In specifieke activiteiten van JPI Urban Europe zijn meer landen betrokken.¹⁹

Meer informatie: <https://jpi-urbaneurope.eu/calls/intro/>

15.1.2 *URBACT*

URBACT is al meer dan 10 jaar een Europees kennisuitwisselingsprogramma dat door de Europese Commissie wordt gefinancierd. Het programma richt zich op een duurzame geïntegreerde ontwikkeling van steden. Steden spelen immers een sleutelrol binnen de complexe veranderingen van onze samenleving. Platform31 is vanuit Nederland het Nationaal URBACT Punt.²⁰

Meer informatie: <https://urbact.eu/urbact-nederland>

15.1.3 *100 Intelligent cities*

De Europese Commissie lanceerde onlangs de Intelligent Cities Challenge (ICC) als opvolger van de Digital Cities Challenge (DCC). Het 2,5 jarige programma gaat 100 steden in de EU ondersteunen om technologische transformatie aan te moedigen, een groen Europa op te bouwen en intelligente en duurzame groei in Europese steden te bevorderen.

¹⁹ Tekst afkomstig van: <https://www.platform31.nl/wat-we-doen/europa/jpi>

²⁰ Tekst afkomstig van: <https://urbact.eu/urbact-nederland>

De Intelligent Cities Challenge wil 100 kleine en middelgrote EU-steden helpen om groene, klimaat neutrale, duurzame groei te bevorderen, stedelijke uitdagingen aan te pakken en de kwaliteit van leven te verbeteren. Het programma biedt ondersteuning door het gebruik van innovatieve technologieën te bevorderen en steden ontvangen ondersteuning op verschillende manieren, zoals adviesdiensten voor steden en lokale belanghebbenden, veldbezoeken door experts, toegang tot online tools en een marktplaats voor intelligente stadsoplossingen.²¹

Meer informatie: <https://www.intelligentcitieschallenge.eu/>

15.1.4 *European Universities Initiative*

Het doel van dit initiatief is om een nieuwe generatie creatieve Europeanen samen te brengen, die, over grenzen en disciplines heen, in verschillende talen kunnen samenwerken om maatschappelijke problemen en tekorten aan vaardigheden in Europa aan te pakken.²²

Meer informatie: https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/european-education-area/european-universities-initiative_nl

15.1.5 *De Europese structuur- en investeringsfondsen (specifiek: EFRO)*

De Europese structuur- en investeringsfondsen ondersteunen de regio's in de uitvoering van het cohesiebeleid. In de komende periode worden de subsidieprogramma's grotendeels ingezet op het ondersteunen van innovatiepartijen die rechtstreeks betrokken zijn met innovatieve oplossingen en valorisatie. Decentrale overheden komen onder voorwaarden in aanmerking voor cofinanciering uit deze fondsen. Met name – maar niet uitsluitend – is het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) van belang. Hierin is namelijk het budget grotendeels bestemd voor investeringen ten behoeve van onderzoek en innovatie.²³

Meer informatie: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/funding/erdf/

15.1.6 *Joint Assistant to Support Projects in European Regions (JASPERS)*

JASPERS is een samenwerkingsverband van de Europese Commissie, de Europese Investeringsbank, en de Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling. Het ondersteunt landen bij het ontwikkelen van grote infrastructurele projecten die worden gefinancierd door de structuurfondsen en het cohesiefonds.

Jaspers biedt expertise vanaf het voorbereidende werk tot aan het besluit om EU-steun te verlenen. Dat kan bijvoorbeeld bij het opzetten van een publiek-private samenwerking, of bij het in kaart brengen van de impact van het project op het milieu (wat een verplicht onderdeel is).

Het initiatief is in 2005 opgezet om de twaalf lidstaten die tussen 2004 en 2007 lid werden van de Europese Unie te helpen effectief gebruik te maken van de Europese structuurfondsen. In de loop der jaren werd JASPERS uitgebreid naar

²¹ Tekst afkomstig van: <https://www.nl-prov.eu/doe-mee-aan-de-intelligent-cities-challenge/>

²² Tekst afkomstig van: https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/european-education-area/european-universities-initiative_nl

²³ Tekst afkomstig van: <https://europadecentraal.nl/onderwerp/regionaal-beleid-en-structuurfondsen/regionaal-beleid/onderzoek-en-innovatie/>

andere lidstaten. Inmiddels staan de activiteiten van JASPERS open voor alle lidstaten en landen waarmee toetredingsonderhandelingen lopen.²⁴

Meer informatie: <https://jaspers.eib.org/>

15.1.7 *European Local Energy Assistance (ELENA)*

Het European Local Energy Assistance facility is een duurzaamheidsprogramma voor stedelijke en regionale autoriteiten binnen de Europese Unie. Het financiert geen projecten maar de voorbereidingskosten. Dit programma is een gedeeld initiatief van de Europese Commissie en de Europese Investeringsbank.

ELENA richt zich vooral op alle stedelijke en regionale autoriteiten maar ook andere publieke en private organisaties die zich richten op energie-efficiëntie, hernieuwbare energie en duurzaam transport kunnen aanvragen doen. Het gaat vooral om redelijk grote projecten. Kleine projecten kunnen gebundeld worden.²⁵

Meer informatie: <https://europadecentraal.nl/onderwerp/regionaal-beleid-en-structuurfondsen/overige-financieringsvormen/european-local-energy-assistance-facility-elena/>

15.1.8 *URBIS*

URBIS is een nieuw specifiek adviesplatform voor stedelijke investeringen binnen de European Investment Advisory Hub (EIAH). URBIS is opgericht om advies te verlenen aan stedelijke autoriteiten om stedelijke investeringsprojecten, programma's en platforms te vergemakkelijken, te versnellen en mogelijk te maken. URBIS is in partnerschap ontwikkeld door de Europese Commissie (DG REGIO) en de EIB in het kader van het EU-éénloketsysteem voor steden en ter ondersteuning van de ambities die zijn vastgelegd in de Urban Agenda for the EU.²⁶

Meer informatie: <https://eiah.eib.org/about/initiative-urbis.html>

15.1.9 *European Energy Efficiency Fund*

Dit fonds is gelanceerd door de Europese Commissie als onderdeel van het Europees Energieprogramma voor Herstel (EEPR). Het EEEF is opgericht als ondersteuning bij het verwezenlijken van de klimaat- en energiedoelstellingen. Dit wordt gedaan door middel van investeringen in energiebesparende, energie-efficiënte en hernieuwbare energie-projecten. Deze projecten zijn met name gericht op stedelijke gebieden waar ten minste 20 procent energie bespaard kan worden of waar de CO₂-uitstoot kan worden verminderd..²⁷

Meer informatie: <https://www.eeef.eu/technical-assistance.html>

15.1.10 *Framework Loan EIB*

Steden en regio's hebben verschillende financieringsbehoeften. Wanneer een enkel groot investeringsproject lange termijn financiering nodig heeft, kan de Europese Investeringsbank (EIB) project specifieke leningen verstrekken, die we investeringsleningen noemen. Kaderleningen zijn anders: ze worden gebruikt om tientallen of zelfs honderden projecten in verschillende sectoren te financieren.

²⁴ Tekst afkomstig van: https://www.europa-nu.nl/id/vhy9igb9kdv4/joint_assistance_support_projects_in

²⁵ Tekst afkomstig van: <https://europadecentraal.nl/onderwerp/regionaal-beleid-en-structuurfondsen/overige-financieringsvormen/european-local-energy-assistance-facility-elena/>

²⁶ Tekst afkomstig van: <https://eiah.eib.org/about/initiative-urbis.html>

²⁷ Tekst afkomstig van: <https://www.eumonitor.nl/9353000/1/j9vvik7m1c3gyxp/viqnkjuq3yfs>

Kaderleningen zijn het meest flexibele financiële instrument voor steden en regio's.²⁸

Meer informatie: <https://www.eib.org/en/products/documents/mooc-factsheet-framework-loans.htm>

15.1.11 *Green City Action Plan*

EBRD Green Cities streeft naar een betere en duurzamere toekomst voor steden en hun inwoners. Het programma bereikt dit door het identificeren, prioriteren en verbinden van de milieu-uitdagingen van steden met investeringen in duurzame infrastructuur en beleidsmaatregelen.²⁹

Meer informatie: <https://www.ebrdgreencities.com/>

15.1.12 *European Fund for Strategic Investment (EFSI)*

Het EFSI ondersteunt strategische investeringen in essentiële sectoren zoals infrastructuur, energie-efficiëntie en hernieuwbare energie, onderzoek en innovatie, milieu, landbouw, digitale technologie, onderwijs, gezondheidszorg en sociale projecten. Ook helpt het kleinere bedrijven financieel om te starten, te groeien of uit te breiden.

Het EFSI is een EU-begrotingsgarantie die de EIB-groep een eerste bescherming tegen verlies biedt. Hierdoor kan de EIB-groep ook projecten financieren met een hoger risico dan zij normaal zou aanvaarden. Een onafhankelijk investeringscomité bepaalt aan de hand van strenge criteria of een project voor steun van het EFSI in aanmerking komt. Er zijn geen quota, noch per sector, noch per land. De financiering is volledig vraag gestuurd.³⁰

Meer informatie: <https://www.eib.org/en/efsi/how-does-a-project-get-efsi-financing/index.htm>

15.1.13 *Connecting Europe Facility*

De Connecting Europe Facility (CEF) is een belangrijk financieringsinstrument van de EU om groei, werkgelegenheid en concurrentievermogen te bevorderen door gerichte investeringen in (digitale) infrastructuur op Europees niveau. CEF bevordert initiatieven die ten goede komen aan burgers in alle lidstaten omdat het initiatieven stimuleert die bijdragen aan het vereenvoudigen van goederen- en personenvervoer, de energiezekerheid in Europa en een ruimer gebruik van hernieuwbare energiebronnen. Daarnaast bevordert het de vereenvoudiging van grensoverschrijdende interactie tussen overheden, bedrijven en burgers. In verordening 1316/2013 is het fonds specifieke regelgevend kader vastgesteld.

Met CEF Energie draagt de Europese Commissie bij aan gerichte verbetering van bestaande infrastructuur en het ontwikkelen van nieuwe infrastructuur om het Europese energienetwerk te versterken.

Digitale netwerken en infrastructuur zijn belangrijke voorwaarden voor economische groei en welvaart binnen de EU. CEF Telecom is een belangrijk EU-instrument om grensoverschrijdende interactie tussen overheden, bedrijven en

²⁸ Tekst vertaald, afkomstig van: <https://www.eib.org/en/products/documents/mooc-factsheet-framework-loans.htm>

²⁹ Tekst vertaald, afkomstig van: <https://www.ebrdgreencities.com/>

³⁰ Tekst afkomstig van: https://ec.europa.eu/commission/priorities/jobs-growth-and-investment/investment-plan-europe-juncker-plan/european-fund-strategic-investments-efsi_nl

burgers te vergemakkelijken door de uitrol van digitale-diensteninfrastructuren (DSI's), breedbandnetwerken en snelle internetverbindingen.

CEF Transport draagt gericht bij aan investeringen in de bouw, herstel en verbetering van vervoersinfrastructuur in Europa van de weg, spoor, water en lucht infrastructuur. Ook de realisatie van de Europese (militaire) transport corridors (TEN-T) worden vanuit CEF gedeeltelijk gefinancierd.

In het voorstel voor het MFK 2021-2027 continueert de Europese Commissie het CEF-programma met een aantal veranderingen. Zo wordt coöperatie tussen CEF en andere Europese programma's zoals ESF+, EFRO uitdrukkelijk aangemoedigd. Daarnaast stimuleert CEF Transport het aanpassen van infrastructuur aan de klimaatverandering en crossovers tussen CEF transport, energie en telecom om de EU klimaatdoelstellingen te ondersteunen.³¹

Meer informatie: <https://ec.europa.eu/inea/en/connecting-europe-facility>

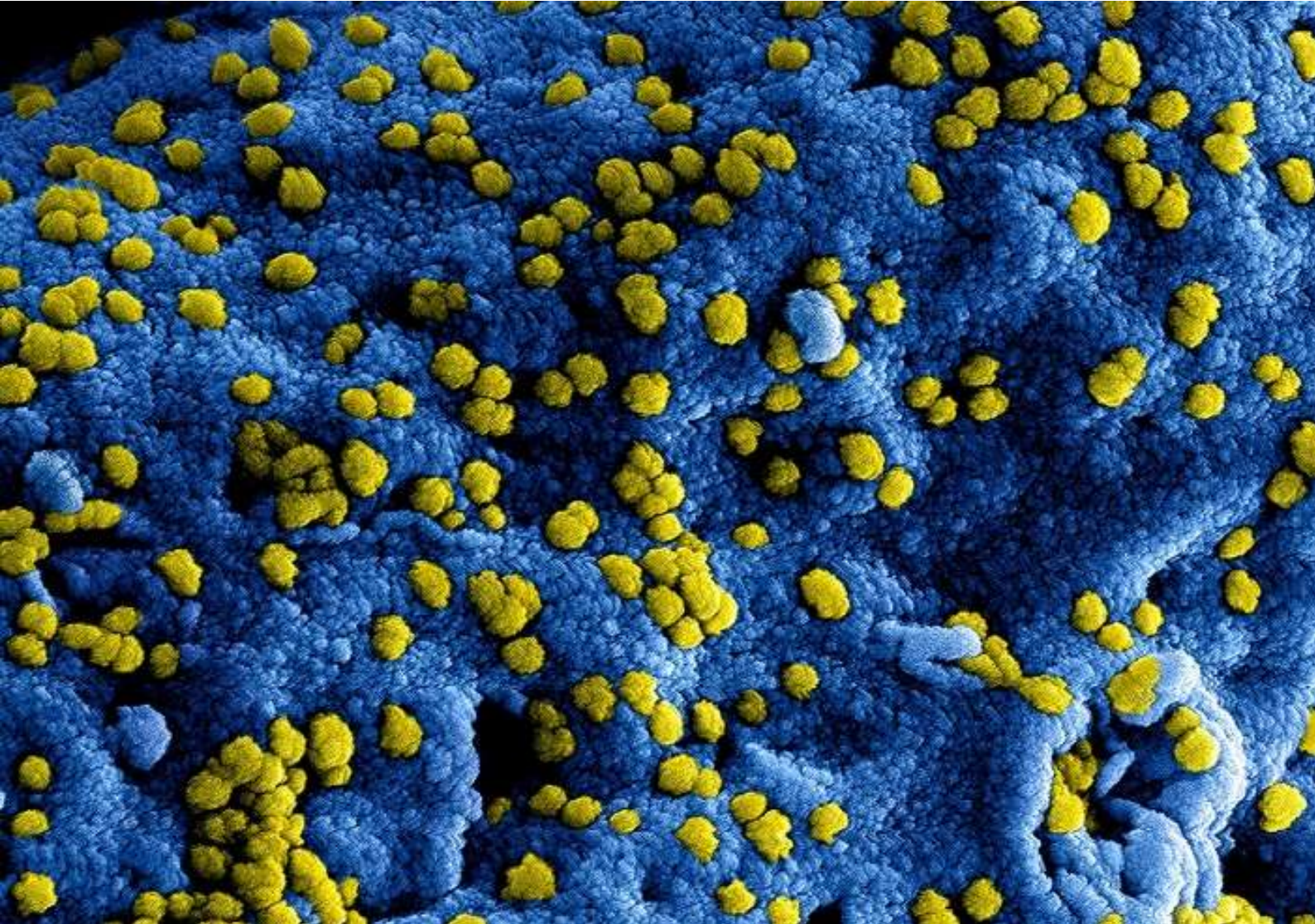
15.1.14 *Urban innovative actions*

Stedelijke innovatieve acties bieden EU-steden middelen om innovatieve projecten te financieren, met een totale enveloppe van 372 miljoen EUR uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling voor de periode 2014-2020. Het doel is om concrete oplossingen voor vaak voorkomende stedelijke uitdagingen te identificeren, te testen en te verspreiden.³²

Meer informatie: <https://www.uia-initiative.eu/en>

³¹ Tekst afkomstig van: <https://europadecentraal.nl/onderwerp/regionaal-beleid-en-structuurfondsen/overige-financieringsvormen/connecting-europe-facility/>

³² Tekst afkomstig van: https://ec.europa.eu/regional_policy/nl/newsroom/news/2019/01/15-01-2019-panorama-67-innovative-concrete-solutions-to-urban-challenges

Dit is een publicatie van:

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Postbus 20011 | 2500 EA Den Haag

Samenstelling: Valentijn Ebbers

10 juli 2020